

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonsagokkal együtt 4 pft. vagy 4 ft. 20 kr. uj pénzben. Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó

Toldy Ferencz.

Toldy Ferencz csaknem egy századnegyed óta a Magyar Akadémia titoknoka. A millyen régen és gyakran találkozik a magyar olvasó az irodalom külön téerein Toldy névvel, épen olly ritkán volt alkalma szemlélni arczképét. Az okot nem vizsgáljuk. — Toldy Ferencz munkássága, bármilly fáradhatlan s eredményekben gazdag is különben, nem olly zajos; az irodalmi pálya, mellyet magának választott, nem olly szembeötlő fényű, hogy számára az ugynevezett olcsó népszerűséget megszerezze.

De ha — a min senki sem kételkedik — nagy és nemzeti fontosságú intézet a magyar tudományos Akadémia: bizonyára fontosnak és figyelmet érdemlőnek kell lenni a titkári hivatalnak is. A titkár e tudományos intézetnek mintegy lelke, éltető szelleme, nyilatkozó közlönye, ő az egész ügymenetnek rendezője, s ő lehet az ügybuzgalomnak irányadója, utbaigazítója. Ehhez sok oldalú ügyesség, tanulmány és szorgalom kívánatik. Az Akadémia az összes magyar irodalmi mozgalom középpontja; s e középponti intézet ügyvezetőjétől megkívánjuk, hogy e mozgalomnak minden előzményeit ismerje, tudja annak multját s jelenét, szóval, ismerje mindenképp az irodalom történetét minden ágaiban s részleteiben, birjon kritikai józan felfogással, hogy minden újabb mozzanat irányában készen legyen tájékozó szavazatával. A külföldi tudományos haladások figyelemmel kísérése s a nemzeti intézet összeköttetéseinek fentartása megkívánja a titkártól a bő nyelvismeretet, s hogy az Akadémia céljainak elérésében sikeresen fáradjon, sokoldalú tudományos ismereten kívül szükség, hogy határozott érzülettel, nem köznapi írói ügyességgel, gyakran szónoki tehetséggel, társadalmi mérsékeltséggel és simasággal, hivatalnoki pontossággal s mindezek mellett kellő egyszerűséggel, megtörhetlen akarattal, sőt elég physikai idővel és erővel is birjon.

Toldy Ferencz 23 év óta adja jelét, hogy a fentebbi tulajdonoknak teljes birtokában van, s a magyar közönségnek száz meg százszor volt alkalma elismernie, hogy az Akadémia titoknoki diszes hivatalát nálánál alig tölthette volna be méltóbban más irodalmi férfiú s hogy Toldy Ferencznek, ha egyéni tulajdonságainál fogva ez állásra eleinte legtöbb igénye volt, most már annyi érdeme van rá, hogy e részben vele senki sem mérközhetik. Ez elismerést a fáradhatlan szorgalmu férfiutól nem fogják megvonni még azok sem, kik az irodalmi küzdterén, a nézetek és vélemények elágazó mezején, vele ollykor szemközt állanak.

Hosszas írói munkásságának halomra gyűlt eredményeit e helyen pontról pontra nem követhetvén, életrajzának csupán főmozzanatait jelöljük meg.

Toldy Ferencz 1805. aug. 10-én született Budán, hol atyja kir. tiszviselő volt. Gondos házi nevelésben részesülvén, iskoláit Pesten kezdte és végezte, kivéven három évet, mellyekből kettőt Czegléden, egyet Kassán töltött. Az egyetemen, 1819—27-ig, három éves philosophiai és öt éves orvosi tanfolyamot végezvén, 1829-ben szemézmester, majd orvostudorrrá lett. Az orvosi pályáról azonban idővel kedvencz hajlamai más térére ragadák.

Irodalmunknak a központon élt akkori jelesei nagy befolyással voltak a fogékony ifju lelkére. Ott volt Virág Benedek, ki bevezette a magyar nyelv tudományos ismeretébe s az írói

pályára; ott volt Horvát István, kitől sok irodalomtörténeti ismeretet nyert; Kisfaludy Károly, kinek köszönhető Toldy Ferencz, hogy mélyebb hivatás nélküli költői dolgozatásaival felhagyva, a magyar irodalom körében széptani s történeti studiumokra adta magát; akkor élt s működött Kazinczy Ferencz, kivel Toldy 10 évig szakadatlanul levelezett s ki prózai előadására legnagyobb befolyással volt; ott volt végre Bajza József, kivel az

TOLDY FERENCZ.

után harmincz évnél tovább nem csak a legbensőbb barátságban, de szakadatlan együtt-tanulásban, folytonos eszmecserében s kölcsönös egymásra hatásban élt. Írói pályájának kezdő szakában (1821—29.) szabad idejét a magyar és idegen újabb irodalmak tanulásával töltötte, s már akkor számos kisebb költői és aesthetikai dolgozatai jelentek meg egyes időszakos vállalatokban, minők voltak: a Szépliteraturai Ajándék, Tudományos Gyűjtemény, Élet és Literatura, Felsőmagyarországi Minerva stb. A magyar irodalmat ismertető cikkeket 1822. óta több német lapban is közölt. — Legnevezetesebb művei e korszakból: „*Aesthetikai levelek Vörösmarty Mihály epicus munkáiról* (1827.), s ama német magyarító szöveggel ellátott vastag két kötet, melly „*Handbuch der ungarischen Poesie*“ (a m. költészet kézikönyve) czim alatt 1828-ban jelent meg, s mellyben hazánk más ajku lakóival ismerteté s kedvelteté meg irodalmunkat.

1829. nyarán Toldy Ferencz, ki már ekkor több külföldi orvosi s természettudományi társulat tagja volt, megindult, hogy Európának miveltebb részeit beutazza. Németországot bejárván, az 18^{29/30}-i telet, folytonos tanulmányozás között, Berlinben töltötte. 1830 tavaszán Belgiumon keresztül Londonba ment, hol öt hetet mulatott; innen Párisba folytatta útját, hol a hires juliusi forradalom napjainak szemtanuja volt. Franciaországból Sveiczon, Felső-Olasz-és Horvátországon keresztül 1830. szeptemberében ért haza, hozván magával új ismeretek és tapasztalások nagy mennyiségét s a legbecsesb ismerkedések emlékét, mert külföldi útjában mindenütt szerencsés volt az irodalmi notabilitások főbjeivel találkozhatni. — Mindjárt hazatérte után dr. Bugáttal összeállván, az első magyar orvosi folyóiratot indította meg „*Orvosi Tár*“ czim alatt, mellyet három évig folytatott. A cholera idejében mint városkerületi orvos is működött. E mellett munkássága nagy részét az Akademia foglalta el, mellynek már 1830-ban nyelvtudományi osztályi rendes tagjává s 1831-ben segédjegyzőjévé választott. A Bajza által megindított „*Kritikai Lapokban*“ nagyrészt álnevűleg, élénk részt vett. Ezekhez járult 1833-ban az Egyetemhez diaetetica rendkívüli tanárává, az Akademia részéről pedig a „*Tudománytár*“ szerkesztőjévé neveztetése. Ekkor az „*Orvosi Tár*“ szerkesztésétől, de orvosi gyakorlatától is teljesen visszavonult. A tanítás mellett idejét kizárólag a reábizott akadémiai folyóiratnak s folytonos irodalmi tanulmányoknak szentelte.

1835-ben sept. 12-én Döbrentei Gábor lemondása után, Toldy Ferencz a M. Akademia titoknokává választatván, nem sokára kénytelen volt a „*Tudománytár*“ szerkesztésétől is visszalépni. De már 1837. elején indultak meg a most is legjobb emlékekben levő „*Athenaeum és Figyelmező*“ czimű encyclopaedai és kritikai testvér-lapok Bajza, Vörösmarty és Toldy (akkor még eredeti családnévén: *Schedel*) baráti egyesülése folytán. A kritikai irányu „*Figyelmező*“ közvetlenül Toldy szerkesztése alatt jelent meg s 3 évig élt. — 1836-ban alakult át a Kisfaludy-Társaság szépirodalmi intézetté, mellynek Toldy indítványozója s mindig részvevő tagja, 1841 óta pedig igazgatója volt. — 1843-ban Ő Felsége által az egyetem könyvtárához ideigleni, 1844-ben valóságos igazgatóvá neveztetett ki, mire diaetetikai tanszékéről lelépett. — Sokat foglalta el Toldyt ez időben az akadémiai könyvtár rendezése is. — Ez időszakból származó számos munkálatainak sorozatát e helyen adni nem lehetvén, röviden csak annyit jegyzünk meg, hogy Toldy Ferencz írói munkássága most már nagyobb körvonalakban nyilatkozott. Önálló munkákon kívül adott ki szótárakat, közölt irodalmi cikkeket nagy számmal, névvel és név nélkül az általa s mások által szerkesztett folyóiratokban; beszédeket s értekezéseket az akadémiai Évkönyvekben, a Kisfaludy-Társaság Évlapjaiban, mellyeket szintén ő szerkesztett; voltak számos előadásai az Akademiában s más egyesületekben, mellyeket 1848-ban „*Toldy Ferencz irodalmi beszédei*“ czim alatt Bajza adott ki. Egy nagy érdeme továbbá az, hogy több jeles írónk műveinek gondos kiadását is neki köszönhetjük, ilyenek: Dayka, Czuczor, Kazinczy, Kisfaludy Károly és Sándor, Kármán és Fanni, Csokonai, Vörösmarty, Kis János stb., kiknek egy része a Toldy által megindított „*Nemzeti Könyvtár*“ első folyamában örvendezteté meg a magyar közönséget.

1849-ben egy évi szünet után, melly alatt annyi nemes erőt vesztett vagy téltlenségbe süllyedni látott irodalmunk, Toldy új erővel és buzgósággal látott munkásságához, melly hosszas studiumai nyomán, most kiválólag *történelmi* irányt vett. 1850-ben egy

tudományos havi folyóiratot alapított, az „*Uj Magyar Museumot*“, melly most is fennáll, s melly a tudományok minden ágát, de kiválólag a magyar irodalom és történet érdekeit képviseli. Jelenleg egyszerűs mind a Magyar Akademia közlönye. — Ez újabb időszakban jelentek meg Toldy legmaradandóbb becsü önálló művei, hosszas buvárlatainak s tanulmányainak gyümölcsei, minők: „*A magyar nemzeti irodalom története*“ (két kötet, 1851, s új kiadásban 1852), melly a régi s középkori irodalmat tárgyalja; ennek folytatása az „*Uj nemzeti irodalom története*“ (1853) melly a reformatióval kezdődik. Ezekhez csatlakoztak: „*A tizenhatodik századbeli magyar történetírók*“ (1854); — „*A magyar költészet története*“ (2 kötet, 1855.) a legrégebb időktől Kisfaludy Sándorig; — „*A magyar nyelv és irodalom kézikönyve*“ régebb és újabb írónk költői és prózai műveinek egyes példányaival s életrajzokkal. — A „*Nemzeti könyvtár*“ is sikerrel folytatta s ennek folyamaiban vette a nemzet többi között gróf Eszterházy Miklós, Faludi Ferencz, Zrinyi Miklós munkáit gondos kiadásban. Adott ki ezeken kívül számos régi nyelv- és történelmi emlékiratot, krónikákat, legendákat stb., mellyek nyelvünk historiai fejlődésének vizsgálója számára mind megannyi nagyértékű tünemények. — 1850 óta mint egyetemi magántanára a széptanulnak s az összes irodalomtörténetnek, évenként tart előadásokat, ugy a magyar irodalom egyes szakaszai felett is.

De legyen elég ennyi e ritka munkásság eredményeinek bemutatásul. Ebből is kitünik, hogy Toldy Ferencz mind élő szóval, mind régebb és újabb jeles írónk ismerteté s kritikái új kiadásokban terjesztése, mind történelmi munkái által, mellyeknél fogva a magyar irodalomtörténet valóságos megindítójának tekinthető, erélyesen működik irodalmunk tudományos méltatása, megkedvelteté s terjesztése körül. Toldy — bár, mint mondók, választott pályája nem tartozik a csillagzó fényűek közé — a hazai irodalomnak egyik legbecsesb embere, kinek működését hálás elismeréssel fogja méltányolni a maradék. Munkássága fáradhatlan, buzgósága csüggedetlen. Szeretreméltó, sima és művelt egyénisége, több nyelvben biztos jártassága, széles irodalmi összeköttetései, a M. Akademia olly jeles és hasznos titoknokává képesítik, hogy ezen intézet teljes meglegedéssel vallhatja magáénak. Erőteljes férfikora reménnyel biztat, hogy nagy művét, mellynek egész életét szentelte, a magyar nyelv és irodalom kimerítő történetét, egész épségben s kiterjedésben fogja nemzetének átadhatni. Mihez teljes szívből kívánja neki velünk együtt minden olvasónk a legjobb sükert!

Kedves alföld . . .

Nekem hegyek ringatták a lelkem,
A hegy dajkált, mihelyt megszülettem,
Nekem kedves, hogy ha zong az erdő,
Ha a hajnal zöld lombok közül jó,
Nekem olly szép, ha futnak a völgyek
S mosolyogva vissza-visszajőnek,
Nekem e táj örömem, világom . . .
Mégis alföld! most kebledre vágyom.

Azelőtt, ha gólya szállt felettem,
Meg sem mozdult a szív kebelemben,
Hadd menjen a vándorföllegekkel;
Nekem ugyis csak zengő madár kell —
Most így szólok: bárcsak jőne, jőne,
Hadd üzenék a pusztának tőle;
Hogy megyek — az időt alig várom,
Kedves alföld! kebledre vágyom.

Azelőtt ha délibábot láttam,
Szánakodva sohajték magamban:
Jó, csak szállj le a szegény pusztára,
Legalább így nem látszik, hogy árva — — —
Óh de mostan e tündéri fényben
Egy fájdalmas kép tűnik föl nékem,
S fénytől könytől arcát alig látom . . .
Kedves alföld! kebledre vágyom.

Azelőtt, ha a Tiszáról szóltak,
Vagy ha rajta vitt olykor a csónak,
Elmém mindig azon egyen téptem:
Áldás-e ő vagy átok e népen?
Most így szólok: zugj Tisza, zugj jobban,
Forduljon meg hős Etel habodban,
Hadd nézzen szét még egyszer e tájon . . .
Kedves alföld! kebledre vágyom.

Azelőtt a messze róna mélyén
A kunhalmot mosolyogva nézém;
Most e halmok égig nyulnak nékem,
Örök fényben, örök dicső-égben,
S bár aranyat nem adnak, de benne
Még aranyabb hős szivek pihennek,
E szivektől ég a puszta nyáron . . .
Kedves alföld! kebeledre vágyom.

Azelőtt ha egy-egy lápra léptem
A nádasok sűrű erdejében,
Azt gondoltam: be más a mi földünk,
Nem mozdul az, vas az, mint a lelkünk.
Most így szólnék: indulj föld alattam,
A tengerre vigy egy pillanatban.
Tengeren túl vigy el, édes lápom! . . .
Kedves alföld! kebeledre vágyom.

Azelőtt, bár hiven ismerélek,
Almaimban sohsem jelenél meg,
Most előhoz minden, minden éjféli,
Mintha szivem közepében élnél,
És én látlak, s reszket lelkem lelke,
Fehér csonttal van földed bevetve,
Fehér csont a fekete lapályon . . .
Kedves alföld! kebeledre vágyom.

Mindszenti Gedeon.

Boka Károly.

Előttem állt tul a Tiszának
Kedvence, a hirhedt zenész.
Emléke e percnek szivemből
Soha soha el nem enyész.
Hallom szép nótáit, fülemben
Az édes hang mindegyre zeng . . .
Ottan vagyok a vidádók közt
Lelkem meghatva ott mereng!

Oh Istenem! minő vigasság,
Mi búskomoly, mi nemzeti! . . .
Sir a hur, a hegedű hurja,
S a szivet mélyen ihleti,
Egy ezredévi kin, keserv szól,
Hangjára a szív fáj, szorul;
Kevésbe mul, hogy a ki hallja,
Egymás nyakába nem borul!

De im a hegedű keserve
Vidám öröme változik;
Szívélesztő szózatja, hangja
Csapong az égi boltokig.
Pár perczig tart csak e csapongás —
A hegedű elkomolyul,
S csöndes siralma visszatérvén,
A kebel újra fáj, szorul! . . .

Az ő játéka nem vihar, melly
Zug, tör, magával visz, ragad;
Felhő az, csöndesen borongó,
Mellynek nyomán eső fakad . . .
Mig a kedélyt csak izgatólaj
Érinti annyi népzene: —
A sirva-vidádó magyarnak
Boka Károly kedvence léssz!
Losonczy László.

Villám Bandi, a rengeteg fia.

Népies beszély, írta ERDÉLYI JÓZSEF.

(Polytatis.)

VI.

Mig a betyárok dobogó szívvél haladtak a falu felé, azalatt Súgár Mihály uram ő kegyelme nagy kőháza pitvarában, Villám Bandi a legszebb boldogságot élvezte.

Szive, kedvese szívéen dobogott, s kimondhatlan gyönyörrel gondolt a jövő napra, melly minden aggodalmat megszüntet, s minden rágalmat lealáz.

— Holnap örökre enyém leszesz; — susogta a boldog völegény; — enyém örökre, én jó csillagom; az én szivem királynéja, feleségem, reménységem! — Most pedig az én jó Istenem áldjon meg, mert mint hallom, tizenkettőre kukurikol a kakas. — Feküdj le drága jó angyalom, s álmodozzál a földi jóról, miről eddig álmodnod sem lehetett. — Reggel pedig, az én életem legrózsásabb hajnalán várj reám ártatlan epedéssel, hogy mire a reggeli misére harangoznak, szépen felöltöztessenek, s a szent oltár előtt velem összeadhassanak. — No Isten veled szép csillagom! az én jó Istenem, az árvák nagy Istene legyen veled, drága angyalom!

Bandi magához szoritotta Katát, hosszasan megcsókolta, aztán az éj sötétségében eltűnt. — Mig Bandi furulyázva hazafelé ballagott, s a méla hangok kíséretében részről-részre elgondolta: hogy minő lehetett a föld paradicsoma, Ilom Peti, a falu közepén álló korcsma melletti keskeny ut akáczfái, s liliombarbátái mellett foglalt helyet, s a betyárokhoz így beszélt:

— Tehát kegyelmed ideálljon a bokor mellé; kegyelmed pedig a korcsma hátához. Tolvaj Gyurka az akáczfák alatt foglal helyet, Muhar Jankó oldalamnál marad. Gergely előre megy, s magát részesegnek tetteve, beleköt Villám Bandiba. Ha Villám Bandi meg-
lőki, segítségért kiált, Matyi ekkor előugrik, mi is megrohanjuk, s

a többit majd elvégezzük mi. — Ha kinyújtóztatjuk, még ötszáz forintot adok. Gazember legyen, a ki megszalad!

A betyárok kijelölt helyeikre álltak; Gergely pedig, a félszemű hórihorgás betyár, a nagy uton haladt felfelé, honnan Bandi juhászt várták.

Ilom Peti nagyon jól tudta, hogy Bandi kedvesénél van, és hogy szokás szerint, éjféli után fog onnan elballagni. De meg már furulyájának édes bús zenéje is hallatszott, mindig közelebb, s mindig jobban; a támadás tehát okvetlenül meg fog történni.

Ilom Peti dobogó szívvél gondolt a sikerre.

A mint a hórihorgás vak betyár, Bandi felé dülöngözött, Bandi ki akart térni előle, de a betyár hirtelen eléje botorkázott, s a juhász legényt megtaszította.

— Hitvány részeg vagy! — kiáltotta Bandi komolyan; — s kitérek előled.

— Mit! én részeg? — nyávogta a betyár öntudatlanságot színélve, s jobbra-balra dülöngözve; — te vagy a! te bitang! te zsvány! te hollók eledele! — s nagy fényes baltáját a juhászbojtárra emelte.

Bandi, a baltát a betyár kezében megkapta, s abból azt egy pillanat alatt kicsavarta; a betyár ekkor ordítani kezdett; mire a czinkosok előrohantak, s Villám Bandit körülfojták.

Bandi lehajította czifra szürét, eldobta furulyáját, s hatalmas fokosával olly szerencsésen harczolt, hogy a betyárok néhány perc mulva megszaladtak, s Ilom Peti lábai alatt hagyták.

— Agyon akartál veretni, te nyomorult! — beszélte Bandi méltósággal; s lábam alá estél, mint hitvány féreg. — Más ember talán eltaposna, a minthogy ezt voltaképen meg is érdemelnéd, de mivel Villám Bandinak legkisebb öröme sem telik a férgek taposásában, állj fel, szedd össze magad, s takarodjál előlem. De jegyezd meg jól, hogy én is ember vagyok, s ha türelmem elszakad, úgy elcsufítlak, hogy a pokolnak sem fogsz tetszeni.

— Köszönöm! — sipegte Ilom Peti dühödten; — nagyon köszönöm hives nagyszívűséged; máskor nem foglak háborgatni. Bocsáss meg!

Ilom Peti felkelt, a földről felemelte kalapját, azután a kezéből kiütött fokost, s midőn Bandi egész nyugodtsággal tovább folytatta utját, Ilom Peti utána sompolygott, s hátulról föbe vágta.

Bandi a sulyos fájdalomtól, különösen pedig az életben először kapott ütés szégyenétől elragadtatva, magasra emelte fokosát, s úgy megütötte Ilom Petit, hogy az rögtön összeroskad.

Hosszas csend állott be, mialatt a juhászlegény gondolkoznál látszott; . . . azután hirtelen, mintegy kétségbeesztő eszmétől megrettenve, az összeroskadott Ilom Petihez rohant, görcsösen ragadta meg annak hidegülő kezét, s tompa hangon susogta:

— Meghaltál-e, vagy élsz? — ha élsz, szólj, mert mindjárt elvesztem az eszemet.

Ilom Peti nem felelt. — A juhászlegény arczáról verejték-cseppek folytak. A holdvilág kibukkant a sűrű felhők közül, s megvilágosította a tárgyakat.

Villám Bandi, Ilom Petiről elfordította tekintetét, s kétségbeesetten rebegte:

— Meghalt, és nem fog felébredni soha! Gyilkos lettem; oh jaj nekem, mindezen, mind pedig a másik világon!

A szerencsétlen juhászlegény az árokba húzta a halottat, s tanakodni kezdett.

Nem tudta elhatározni, hogy mit tegyen.

Egyik perczen azt látta helyesnek, hogy legjobb lesz magát kivégezni; majd megrettent e gondolattól, mellynek végrehajtását az Isten szent törvényei nagy mértékben tilalmazzák. Majd arra gondolt: hogy magát a tisztas bírónál feladja, s a többit majd elvégzik a törvényszék tudós tagjai. Ekkor életének egyetlen boldogsága, reménye, szép szerelme! szólalt fel szívében, az a tündér vágy, mellynek még földi halandó nem birt ellenállani.

Be akarta húzni a hullát a Torna folyamba, hogy, mintha mi-sem történt volna, másnap reggel megesküdhessék, azután, ha tovább nem, legalább néhány napig élhessen olly boldogan, a mint azt az ő szerencsétlen szive ohajtotta.

De ez véleménye szerint, még nagyobb fájdalomra szolgáltatott volna alkalmat. Ha később fognák el őt, nehezebb lenne a válás keserve; sokkal erősebbé változnának a szívkapcsai; s a mi legfőbb, megaláztatva érezné magát általa Súgár Kata, s az a tisztas

ősz, ki előtt a főtisztelendő plebános ur is kalapot szokott emelni. Most még csak ő viseli a gyalázat bélyegét, holnap már egy ártatlan családot részeltetne abban mindörökre. Ezt tehát tennie nem lehetett. Végre abban állapotott meg, hogy elmegy a bíró házához, s magát feladja.

Mielőtt azonban ebbéli akaratát végrehajtotta volna, visszasétált a nagy kéményű hófehér kőházhoz, melly előtt szomoruan susogtak a fehérlevelű nyárfák lebegő levelei, s mellynek egyik utczai szobájában, a tisztos ősz apa olly csendesen aludt, mintha meg lett volna halva.

Villám Bandi a kisebb szoba ablakához lépett, s annak üveg lapját csendesen megkopogtatta.

Súgár Kata, ki épen esti imádságát végezte, hirtelen felkelt, magára vette tarka szoknyáját, dobogó keblét piros kendőjével befedte, s az ablakhoz sietett.

— Ki az? — kérdezte szelid hangon.

— Én vagyok, szegény Kata! — felelte Bandi nagy szomorúsággal.

Súgár Kata az ablakot kinyitotta, s csendes, susogó hangon kérdezte:

— Talán valamit akar kend még mondani?

— Valamit ám, szegény Kata! De itt nem mondhatom meg, mert apád urad félálmában meg találja hallani, s nagyon roszat fog álmodni. Hanem gyere ki csak szép csendesen. — De ne ijedj meg, nagyon kérlek!

Kata az ablakot betette, azután remegve lépett ki a szobából az udvarra.

Bandi lehajtott fővel állt előtte, s úgy nézett, mint egy elátkozott szellem.

— Szegény jó Kata! — kezdette beszédét Bandi; — tudod-e, mi történt, mióta elváltunk? . . . Agyon ütöttem Illom Peti!

— Jézus! Mária! Szent József! — sohajtott a boldogtalan leány, s úgy reszketett, mint a fehér nyárfa levele.

— Agyon ütöttem; — folytatta Bandi; de nem szántszándékosan; véletlenül, anélkül hogy tudtam volna, mit cselekszem. — Heten támadtak meg: hat kóborló betyár, meg Illom Peti. Én védtem magam, míg végre a betyárok megszaladtak, s Illom Peti lábaim alatt fetrengett. Nem bántottam, felhagytam kelni, s eleresztettem. — Azt hittem: hogy ármánykodását megbánva, többé nem fog háborgatni; de ő észrevétlenül utánam sompolygott, s orozva mint tolvaj, hátulról megütött. Ekkor eszem világa elaludt, karjaim felemelkedtek, s úgy megtaláltam ütni, hogy azonnal öszszeroskadt, s imádkozás nélkül meghalt. — De ne sirj, ne zokogj szegény csillagom! Nyugodj meg abban, mit elvégeztek a nagy egek. — Mi jók voltunk, s az Isten meg akart jutalmazni egymással; de az emberek megirigyelték szerencsénket, s másképp rendelkeztek. Én elmegyek, el kell mennem oda, hol törvényt tartanak felettem;

te pedig feleddj el engem; vagy ha elfeledni nem tudsz, imádkozzál, és kérd az Istent: hogy küldje el mielőbb a halál óráját.

— Oh jaj nekem! — zokogta Súgár Kata; mi lesz belőlem?

— Jámbor, istenfélő, szerencsétlen leány; — felelte Bandi illetődöttséggel; — példaképe a hitnek, reménynek és szeretetnek. — Hü csillagom maradsz, a ki börtönöm ablakán átragyog, s az én szomorú életemet ollykor-ollykor megvilágosítja. És most az én jó Istenem áldjon meg! Áldjon meg vigasztaló türelemmel, s

bizodalommal abba, ki ott is megvigasztal, a hol nem is álmodjuk.

Villám Bandi a szerencsétlen menyasszony karjaiból kibontakozott, azután rohant, mint vihar, a bíró házához. Súgár Kata pedig leült a ház elé, s onnan bámult egész kivilágos viradtig Bandi után, kit már ekkor ezifra pandurok kísérték érseki Eger városába, a megye házához.

(Vége következik.)

Mátyás király fenmaradt holmije

a bécs-ujhelyi régiségtárban.

II.

Mátyás király nyerge. A király itt tartózkodása alatt maradt hátra, s nem mint a krónika állítja, ajándékkal adatott. — E nyereg feltü-
nőleg nagy és fedél-idomu; a két, körülbelül tenyérnyi vastagságu lap négyszögletes; az egész bőrrel van behuzva, csak hogy a külső bőr finomab és szélein egykori cifraságok nyomai látszanak; Színe fekete lehetett, de most jobbadán elkopott és szennyesbarna. A nyereg tetején elől bőrrel bevont fatámla emelkedik, ennek csucsa le van törve és e helyen szabadon áll a lágy fa, mellyből valószínűleg a nyereg váza készült, csak hogy belső alkatrészeit nyomozni nem lehet. — A két nyereglapnak közepén majdnem 3 ujjnyi vastagságu hasonló bőrrel bevont vánkösök vannak, bélésük lószőr, mit az imittamott mutakozó foszlásokból tudhatni meg.

A vánkösök alatt lefelé huzódnak a kengyelszijak; e szijak igen erősek, sárgásbarnák, de egyéb ékesítéssel nem bírnak. —

A kengyelek kétfelől sulyosak; vörös rézből vannak, de böven megaranyozva, csak aljukon és a lábak helyén mutakozik a réz. A kengyelek bordái kívülől vésett (ciselirt) diszitésekkel telvék.

A nyereg mellső jobb szögletében van erősítve kapocs által a hasszija, mellynek

(Vége következik.)

Felső-vasmegyei képek.

(Folytatás.)

III. Borostyánkő.

Borostyánkő Lékához két-három órai távolságra esik. Az ut, melly igen jó karban van tartva, felváltva mivel földék s rengeteg

Mátyás király nyerge.

A fogasvakony. — (Lásd a szöveget 42. oldalon.)

eleje s vége bőr, közepe kenderszövet (Gurt), e szija s a szövet tenyérnyi szélességű.

fenyveseken víz keresztül. A kilátás némely pontokról valóban elragadó; tömördek hegycsucs úgy fekszik a szem előtt, mint megmerevült sötétzöld tengerhullám, mellynek fehéren tajtékzó taréját a napfényben csillogó havasok képezik. Itt ott egy-egy fehér torony a távolban, mint a hullámokkal küzdő hajó fehér vitorlája tűnik elé. Maga Borostyánkő csinos kisdud mezőváros, mellynek lakói rendkívüli szorgalmukról nevezetesek; természetnek lent, kender, készítenek vásznat, gyolcsot, fenyűpálkát és sajtolnak olajt.

A városka fölött emelkedik büszkén a még jó karban levő várkastély, 1933.5 lábnyira a tenger színe felett, kék foszlányból álló sziklán, melly északkeletnek meredeken húzódik a mély völgybe, mellyben már század óta léteznek réz-, kén- s gáliczkő-bányák. Nevezetes még a kigyókötés is.

Maga a vár tökéletesen lakható állapotban van, udvara gyönyörű kertté van átalakítva; fegyvertárában nagymennyiségű régi fegyver s öltözék található.

Boldogult Klauzál Imrénk még néhányad magával hasznobérelte egykor ez uradalmat, s ki ne emlékeznek még a híres juh-tenyésztésre, melly hírével akkoriban az egész hazát betöltötte? Jelenleg az allodiális földeket a Gazdasági Lapokból eléggé ismeretes skót Egan Edward jeles gazdász hasznobérli. Volt szerencsénk láthatni, hogy Egan ur azon elvet, mellyet a Gazdasági Lapok m.

évi 13. számában fejtegetett, hogy t. i. anyagi jólétünk felsegélésére, tenyészszünk minél nemesebb s abból aztán minél több állatfajokat, már szép sikerrel vette gyakorlaba. —

Tehenei, birkáái, lovai, sertései stb. mind a legnemesebb, legcélzzerűbb s a vidék égaljához alkalmas fajokat képviselik, s emellett olly szelidek, hogy csupa mulatság és öröm — a jól rendezett s

tisztán tartott különféle ólakat végig járni. Mi, e derék gazdának, ki hazánk tudományával s példájával a gazdaság és ipar terén igen fontos szolgáltatásokat tehet, sok szerencsét kívánunk, hogy jó magyar földünkről ne legyen kénytelen Skóthon hegyei közé visszavázközni.

Felső-vasmegeyi képek : III. Borostyánkő.

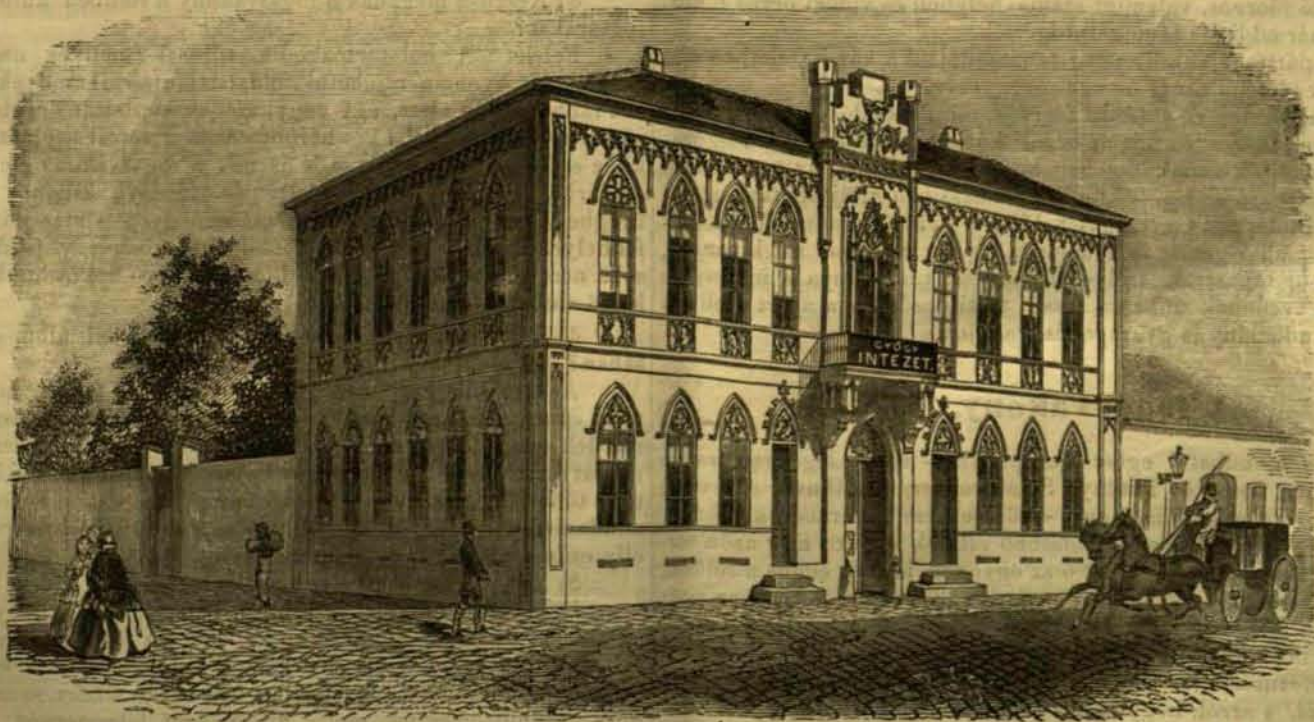
Dr. Batizfalvi gyógyintézete Pesten.

Jövő tavaszon hazánk, illetőleg fővárosunk, egy új közhasznú intézettel fog szaporodni, mellyel előlegesen is megismerkedni, érdekében áll a hazai közönségnek.

A felállítandó intézet czime: „*Sebésszi és orthopádiai magán gyógyintézet.*“ Célja: gyógyítani általában minden u. n. *sebésszi, vagy külső betegséget*, de egyik fő- és külön részét képezi az intézetnek az *orthopádiai osztály*, mellynek feladata a test elferdülésének számtalan nemei gyógyítani.

Igen nagy hiány volt eddig, hogy fővárosunkban, sőt hazánkban mindekkorig nem létezett orthopádiai (test-kiegyenesítési) intézet, mellyben a testileg elnyomorodottak, mint például a ferdenyakuak, puposok, görnyedtek, ferdeválluak, zsugorodott és elferdült taguak, lőcsalábuak, behajtott lábúak, donga- s kampólábuak stb. kereshetnének menedéket. Sőt az egész ausztriai birodalomban is csak egyetlenegy illy intézet áll fenn. E hiány talán azt mutatná, hogy nálunk még nagyobb bővében vagyunk az ép tagoknak, azonban, habár talán kisebb mértékben, nálunk is elég gyakran jönnek elő, kunyhókban és palotákban egyaránt, a test elnyomorodásának különféle esetei. Most illynemű betegek nem csekély áldozattal külföldi országokba kénytelenek vándorolni, vagy ha e költséget nem győzik, itthon maradnak, s ha célzzerű orvosi tanácsot nyernek is, de nem kaphatják a kellő összhangzó ápolást, melly bajaikat eltávolítja, s a melly az életrend, testgyakorlat, műtét és gépek kitarató és összevágó hatásából áll. Német- és Franciaországban nemcsak a fő-, de a kisebb városok is bírnak orthopádiai intézettel, magán gyógyápolókkal, mellyek mind igen szép virágzásnak örvendnek. Dr. Batizfalvi intézetének egy részét illy célból fogja berendezni.

Az intézet másik osztálya, mint mondtuk, leginkább *külső betegségek* számára rendelt *ápolda* (u. n. maison de santé) lesz, mellyben az ország minden vidékéről ide küldött, vagy más idegen és ápolásról nem rendelkezhető betegek fogadtatnak el. Ezek nem lesznek többé kénytelenek zajos vendéglőkbe, vagy gyakran alkalmatlan magánlakásokba szállani, hanem olly egészséges helyen teleped-

Dr. Batizfalvi gyógyintézete Pesten.

hetnek meg, hol folytonos felügyelést, gondos ápolást s a közkórházakénál természetes okokból nagyobb kényelmet fognak találni. Kirekesztve innen csupán a *ragályos betegségek* s az *elmekórosok* vannak.

E két osztályból fog állani dr. Batizfalvi új intézete, melly jövő május 15-én fog életbelépni. E célra fog szolgálni Pesten a király- és rózsautca sarkán goth modorban épült 93-ik számú csinos és nagy ház, melly egészen az intézet rendelkezésére áll (s mellynek rajzát ime itt közöljük.)

Előnyül szolgál, hogy ez épület a városliget közelében fekszik, azon felül zuhanynyal, fürdőkkel, szép árnyas kerttel s ebben jól felszerelt testgyakor-dával s nyári mulatóházzal is bir. A ház erkélyéről s a kertre néző tornác-záról pedig gyönyörű kilátás nyílik a budai regényes hegyekre. Czélszerű fekvésénél fogva mind a zordon hegyi szelektől, mind a főváros gőzétől védve van.

Az intézetnek e napokban közzétett programjából ide iktatunk még néhány fő pontot:

Három évesektől fölfelé minden az intézet szakköréhez tartozó beteg fölvetetik. — Lehetnek u. n. járólagos betegek is, kik az intézeten kívül laknak, de koronként ide járnak gyógytestgyakorlati órákat venni, a villa-mozást (elektrizálást) s a fürdőt használni. — Ha valaki írásban kíván tudakozódni a fölvetél iránt, szükség, hogy betegsége előzményeit s jelen állapotát körülményesen tudtára adja az intézet igazgató tulajdonosának.

A betegek részint külön, részint közös, kényelmesen és izletesen butor-zott, tiszta, száraz, magas és világos szobákban helyeztetnek el. A két nem egymástól szorosan elkülönözve, kellő felügyelet alatt leend, — általában művelt, illedelmes és erkölcsös viseletre kiváló gond fordítottatik. — Az ét-kezés — a mennyiben az ápolók egészségi állapota megengedi — közös asztalnál, mintegy családi körben történik. — Az ápolók kora és felfogásá-hoz képest illő könyvtár lesz közhasználatra felállítva. A lélek fölvidámítása szempontjából czélszerű játékok, multságok fognak rendeztetni. Sőt az intézet fiatal tagjait illetőleg intézkedés fog történni, hogy a gyógyítás hosz-szabb ideje alatt értelmi tehetségeik kifejtésében hátrányt ne szenvedjenek. Kivánatra elismert nevű tanítók és nevelők adandnak oktatást az elemie-ken kívül tudományos tárgyakban, nyelvekben vagy akár zenében, rajzban s éneklésben — a mennyiben mindez orvosi szempontból megengedhető lesz. A hölgyek kézimunkák gyakorlatára nyerendnek alkalmat.

Az intézet igazgató tulajdonosa s főorvosa dr. *Batizfalvi* Samu, ki a szükséghez képest egy vagy több segédorvost veendő maga mellé, s a háztar-tást, felügyeletet és rendet illetőleg neje által is készséggel fog támogatatni. A hölgyek a házinevelő felügyelete alatt és kíséretében végzik sétáikat s napi teendőiket. Az intézet személyzetét kiegészíti: a testgyakorlat tanára a kötszerész, a gazdasági személyzet, férfi és nő-ápolók.

Az orthopädiái gyógyítás, ápolás, élelmezés, lakás, szolgálat mosatás fejében a következő díjak vannak megállapítva: közös szobában elhelyezett betegért havonként 50 pft., külön szobát igénylő betegért 80 pft., még azon felül saját felügyelőt vagy külön szolgát kívánó betegért 100 pft. (A bécsi hasonló intézetben ezen árak így állanak 60; 100; 125 pft.).

Más nemű betegek — kik a baj természeténél fogva rövidebb ideig maradnak az intézetben — a fentebbi osztályzat szerint 3—5 ftot fizetnek naponként.

Az intézetben kórtani készítmények, gépek, kötszerek, gipszinták, orthopädiái iratok, fényrajzgyűjtemények lesznek, hogy a tudomány igényei-nek is elégtétessek.

Az intézet jövőjére nézve örvendetes tudomásul szolgál azon körülmény, hogy az egyetemi tanár urak, a pesti Rókus kórház főorvosai, a gyer-mekkorházi igazgató főorvos, valamint számos helybeli és vidéki orvos e köz-hasznú vállalatot már eddig is támogatni ígérték.

Az intézet fő pártfogójaul, illetőleg tanácsadójaul a köztisztületben álló dr. *Balassa* János egyetemi tanár ur van megnyerve.

Az igazgatótulajdonos és intézeti főorvos, mint mondók, dr. *Batizfalvi* Samu, volt egyetemi tanársegéd, kit az orvosi közönség szakavatott dolgoza-tairól ismer. Mi is említők annak idejében, hogy dr. *Batizfalvi* az orthopädiái gyógykezelésre vonatkozó elveit — külföldi utazásaiban gyűjtött tapasztala-tai nyomán — a Budapesti Orvosegyet 1858-i gyűlésein adta elő s a kül-földről hozott orthopädiái gépeit is bemutatta. Most még csak azt kívánjuk, hogy új intézetében, tapasztalt erélyes törekvése, tudománya s ügyessége által minél több szenvedőnek adhassa vissza testi épségét s a nyert eredmé-nyek által a hazai tudomány is gyarapodást találjon.

A fogasvakony.

Hazánknak — mondhatni egész Európának — egyik legnevezetesebb emlőse a *fogasvakony*, mint őt *Petényi* Salamon természetbuvár elnevezé, deákul *mus typhlus*, németül *Blindmaus*, — össze nem zavarandó a vakond, vakondak (talpa) nevével. A legnevezetesebb állatok egyike már azon ter-mészeti tulajdonságánál fogva is, hogy ő az egyetlen ismert emlős a földön, mellynek szeme nincsen, s következésképp nem lát. Tartozik — hova az egér — az *örlök* rendjébe. Megismerhetni leginkább idomtalan lapos nagy fejéről, mellyen két oldalt, mintegy a feje közepéig, fehéres sörtepartázat nyúlik; to-vábbá ives, csupasz, turásra igen alkalmas orráról; hatalmas, mindig kiálló két alsó rágó fogáról, s arról, hogy szeme nincs, melly utóbbi két tulajdon-ságától nyerte nevét is. *) Színe mocskos ólomszín barna, melly haladó korá-val világosodik; nagysága, mintegy középszerű patkányé, farka nincsen.

A fogasvakony hazájának igen hosszú ideig csupán déli Oroszország — a Volga és Don folyók köze — tartatott, mig nem a múlt évtizedben több természetvizsgáló felfedezte, hogy a fogasvakony Magyarhonban is, különö-

*) Nem látszik kielégítőnek a „fogasvakony“ név, mert a „vakony“ gyökészó-nak közelebbi meghatározója „fogas“ feltételezi, hogy van fogtalan vakony is, millyent az állattan nem ismer. Vajda Péter „vaksi“-nak híja ez állatot, mi újra hiányos fogalom, mert a „vaksi“ szó ollyasmit jelent, ha valaki folyton, de rosszul lát. Híják még ezen álla-tot „vaktur“-nak is, s ezen nevet még a legjobbnak itélem. Közöl.

sen az alföldön, Pest-, Heves-, Békés-Csanádmegyeék terjedmes síkságain, s a mostani Vojvodinában, ritkábban tul a Dunán is találtatik, azonban olly bő-ven talán sehol sem éledgel, mint Csaba város határán Békésmezgyében, hol azonkívül, hogy a nép sokat, mint kártékony állatot, évenként elfog és agyonver, megcsik az is gyakran, ha az ember valami prédát szakgató hóját lő meg, illyen fogasvakonyt szabadit ki körmei közül. Tartózkodik olly he-lyeken, hol eledelét közel kaphatja; tápláléka pedig leginkább gyökeres és hagymás zöldségből áll, millyen a répa, zeller, petrezselyem, vereshagyma, megcsik a lóher- és gyümölcsfa-gyökeret is, sárga-dinnyét, burgonyát, csicsó-kát, fiatal kukoriczát, s mindenek felett a kigyóhagymát (*hyacinthus comosus*) szereti. A nép általában kártékonynak ismeri állatot, s igaz ugyan, hogy azon zöldségkertekben, a hova egyszer bevette magát, nem csekély károkat okoz a tulajdonosnak, kivált ha elgondoljuk, miszerint egy fogas-vakony ősszel, — általa ügyesen elkészített éttárgyödrökbe — télire valónak több véka számra menő illy nemű táplálékot is összehord: mindamellet ezen kár fel sem tűnik azon haszon mellett, mellyet ő a kigyóhagymának pusztítása által hoz sok vidékre. A kigyóhagyma tudniillik, legkivált az alföldi fekete földben, olly bőven tenyészik, hogy holdankint, van év, midőn többet lehet egy köbölnél számítani, s ökölnyi hagymája, melly a földet kiéli, egy lábnyinál mélyebben gyökerezik a földben, tehát az eke nem szántja ki, magva a rostán a buzával együtt keresztül esik, melly mag a lisztet keserűvé teszi egész annyira, hogy a kenyér ehetlenné válhatik az illy lisztből: egyet-len fogasvakony pedig képes maga évenként egy holdat megtisztítani a ki-gyóhagymától.

Igen érdekes ezen állatnak közelebbi leírásához tartozó azon öt kérdé-snek megfejtése, mellyeket *Petényi* Salamon a tudós világ elé terjesztett volt, s mellyekre a magyar k. természettudományi társulat 1857. évben tartott nagygyűlésén *Sztraka* Károly term. buvár megfelelt.

1) Ha vajjon igaz-e ezen állatról, hogy ugat, miután a nép talán nem ok nélkül földi-kutyának nevezi?

A felelet ezen kérdésre az, hogy bár számtalan földi-kutyát tartott fogva a fentnevezett buvár, s vizsgálta szabadon, éjjel nappal, hosszú ideig, de soha ugatáshoz hasonló hangot nem hallatott egyik fogasvakonya sem, legfőlebb, ha felingerelték, némi — kölyökkutya féle — nyiffantással szokja haragját nyilvánítani; „kutya“ nevét talán inkább mérges, marakodó ter-mészetűl kölcsönözé, mert fogságban két fogasvakony együtt meg nem él, rövid idő alatt az erősb a gyengébbet agyon marja.

2) A fogasvakony mindig a föld gyomrában lakik-e, vagy ollykor kijár a föld felületére is?

Felelet: nappal néha, langyos eső után kibúvik lyukából, a midőn köny-nyen el is csiphető, éjjel azonban gyakran jár ki, ő igazi éjjeli emlős, éjjel megy ki olly eledel után, melly a földön felül kapható, éjjel egymást pároso-dás alkalmával a föld felületén felkeresik, s ha a táplálék fogy, elhuzódnak gazdagabb tájakra, mert sokat eszik ez állat, azonban nem iszik soha, ned-veket tartó eledele pótolván nála az ivást.

3) Készít-e magának a fogasvakony a földben különös tanyákat és ele-ségtárakat?

Felelet: A hol tartózkodik, turásai (mellyek nagyobbak a vakond turásainál) nyomán rájöhetni földalatti utaira, mellyek rendszeren, mintegy két lábbal a föld alatt, egy nagy, szépen kicsiszolt üregbe vezetnek, s ez ele-ségtára, mellyből néha két három vékányi vereshagymát, répát stb. szednek ki az emberek, s azért után is járnak a fogasvakony eleségtárának. Az ele-ségtárból egy eső vezet oldalt, pár itczényi, különös gonddal kisimitott üregbe, melly ki van bélelve puhácska gyp- s más növényyszálakkal, s ez fekhelye. Különös, hogy illy földalatti lakban egy példány fogasvakonynál soha nem lehetett többre akadni, csupán apró fiakra bukkanhatni, mellyekből kettő van egy fészekben.

4) A telet mikép tölti, ébren-e, vagy a téli álmom érzéketlen zsiabadá-sában?

A harmadik kérdés megfejtéséből önként folyik, hogy a fogasvakony a telet ébren tölti, mert mi czélből hordaná különben ősszel üregeibe a tö-mérdek enivalót össze, ha nem azért, hogy legyen télen át mivel táplálnia magát; tavasszal pedig üregei üresen találtatnak. De különben is megtör-tént többször már, hogy tél közepén, fris havon is fogtak fogasvakonyt; mindamellet az is igaz, hogy gumóba göndörödvé gyakran hosszabb ideig — olly erősen alszik, hogy szinte hortog.

5) Lát-e a fogasvakony vagy nem?

Ha a látást csakugy képzeljük lehetségesnek, hogy elébb a látás orga-numát — a szemet — tetelezzük fel, akkor a fogasvakony nem lát, mert azon helyen a bőrén, hol szemének kellene lennie, nemcsak semmi nyílás nem lé-tezik, de sőt ott szőre a legsűrűbb; lenyuzván a bőrt, szemürege ki van töltve mirigyes hustömeggel, melly hustömeget felmetszván, alatta rá akadhatni egy mákszemnyi fekete pontra, melly pont sehogy sem illik be szemlencsé-nek. Fejbőre alatt az érző idegszervek leginkább az orr és a fülek felé van-nak irányulva, s bizonyos is, hogy a szaglás és hallás, mellyeket ő magas fokon kifejlödvé bir, pótolják nála a látást. Igen érdekes, ez állat fogságá-ban, mennyire figyelmes lesz minden neszre, fejét feltartva, fogait egymásnak köszörülve, minden támadást elfogadni készül. Eleresztve szabadon egy aza-talon, egyenesen rohan, mig az asztal szélén lepottyan, azonban a földön előre vagy hátra egyforma ügyességgel szalad, az egyszer megtett uton újra visszajön, az utjába tett akadályokat szépen kikerüli, az elibe tartott eledel-kekből ahhoz kap, mellyet jobban szeret stb. stb.

Azonban elég e helyen ennyi ez állatról, a ki közelebbi, élettani s természetrajzi ismerete iránt érdekelve van, üsse fel a k. magyar Természettudományi Társulat 1841—1845-ki évkönyvének 209. lapját, valamint az 1845—1850-nek 77. lapját.

Sztraka Ernő.

Egy jelenet az algiri táborozásból.

(Egy francia katona naplójából.)

Algiri táborozásom, — így ír naplójában egy francia — egyike volt a legkalandosabb s veszélyesebb táborozásoknak, melyekben élttem résztvettem. Itt minden bokor sáncz, minden szikla erősség. Minden lépten lehet hosszú fegyverével leselkedő beduinra bukkanni, mely felfedezés, nem ritkán a felfedezőt életétől fosztja meg. Talán sehohsem szenvedtem annyit mint itt; szünet nélkül nyugtalanítva, kitéve a forró napsugaraknak, néha a legkínosabb szomjúságnak — csak ritkán jutott az a szerencse, hogy faramalkainkat kipihenhetjük.

Amint rendeltetésem helyére érkeztem, csapatunk már másnap parancsot kapott az indulásra. A keskeny völgy, melyben vagy félórát haladtunk, hirtelen egy széles s majdnem szabályszerű síksággá folyt szét, itt ott benőve magas pálmákkal. E térs síkságot minden oldalról mély völgyekké szakadozott meredek hegyek vették körül, örökzöld- és parafákkal sűrűn benőve. Még nem tettünk hátra többet néhány száz lépésnél e meglepően szép völgyben — egyszerre mint zúgó vihar tört elő egy lovas beduin csapat a hegyszakadékok egyikéből — „Allah! Allah!” — hangzott a kabylok tompa csatakiáltása a távolból. A kisebb csoportokban vadul felénk vágató lovascsapat hat — nyolczszáz főnyi lehetett.

A milly rögtönzött volt a támadás, épen oly gyors volt a védelem. Mielőtt egy perc elmúlt volna, már az egész zászlóalj tömött négyszögben állott, melynek közepét a lovas spahik *) foglalák el. A közel összecsapás reménye, öröme hangolta a napbarnította kis chasseuröket; **) de az öröm nemsokára a legnagyobb boszankodásnak adott helyet, mert a beduinok látván zászlóaljunkat négyszögben állani, még mielőtt lőtávra jöttek volna, egy ügyes fordulattal félrekanyarodva, az összecsapást elkerülték, s oly gyorsan mint megjelentek, a mély völgyek egyikében, ismét eltűntek. A mieink, miután még egy kissé négyszögben várakoztak — zártcsapatokban előre nyomultak.

Elhagyván a völgytorkolatot, előcsapatunk egy szűk völgybe kanyarodott, melyen keresztül utunk vezetett, midőn egészen váratlanul, a hegy oldalát sűrűn ellepő myrtus és tamarind bokrokból nyolcz, tíz lövés dördült el; egy spahi és két chasseur rögtön halva rogytak le, míg mások karjaikon könnyű tebet kaptak.

„Csatárok! — előre! — gyorsan gyorsan előre!” Hangzott a vezénylő tiszt ajkairól, míg eközben a századok ismét négyszöget képeztek, a netalán megújuló lovassági támadás ellen. A legnagyobb gyorsaság és ügyességgel nyomult most a csatárláncz a hegyre fel. Nagy szerencse volt csatárainkra azon körülmény, hogy többnyire a hegyes Auvergneben születettek, mert a meredek hegyet megmászni, nem volt könnyű feladat. A gyalogsággal vetélkedtek a spahik; méneikkel oly magaslatokra kapaszkodtak fel, melyeket a legjobb európai lovasság sem lett volna képes meghágni. — Most csatáraink megkezdették a harcztot. Ámbár a vivók nagyobb részét a sűrű bokrok elfedték, — mindamellett igen jól meg lehetett chasseurjeink vontesövű fegyverének éles hangját különböztetni a hosszú kabyll fegyver tompa dörgésétől.

„Előre! — előre!” — hallatszott az egyes lövéseken keresztül a vezénylő tiszt szava. Míg hátramadott gyalogjaink, a négyszögből, többször kiáltással tüzeltek küzdő társaikat, — a mit azonban ők nehezen hallottak — s nem egy átkozta a bokrokat, melyek a küzdőket eltakarták, úgy hogy a csata menetét a fegyverek ropogásából kellett megítélni. Maga a parancs-

*) Francia szolgálatban levő benszülöttek.

**) Gyalogvadászok.

nok többször hangos szavakban tört ki e körülmény miatt, midőn küzdő embereit kis távcsövével hasztalan kereste. Így tartott a kis ütközet már vagy félórát, midőn egyszerre parancsnokunk megragadja karomat, s a hegy magaslatára mutatva felkiált:

„Látja ön — — látja?” Én gyorsan a mutatott helyre irányzám távcsövémet, s a kopasz szirttetőn gyorsan menekülő kabylokot fedeztem fel — kezökben tartva hosszú fegyvereiket — kik, úgy látszott, hogy a meredek sziklafalakban végződő csucsról hiába törekedtek, rést keresve, menekülni. Kevés időre a sziklatetőn egy chasseur volt látható. Macska ügyességgel mászott a kis zöld alak menekülő ellenei után, minden szikla darabot, minden kiálló szögletet ügyesen felhasználva a lövések ellen. — Most a kabylok egyike a chasseurre emelte gazdagon kivert fegyverét, de gyorsabban a fürgé evetnél bukott ez egy kőszirt mögé, s a neki szánt golyó csak sapkáját sodorta a mélységbe — s abban a pillanatban adott ő is választ fegyverével, s egy kabyll halálosan találva elbukott.

„Nézétek — — nézétek — — ez már derék!” kiáltanak elragadtatva a völgyben álló chasseurok, s magasra nyujtva fejüket, feszült várakozásban nézték a küzdést. Amint hősünk kilötte fegyverét — a földön maradt, s szépen lehetett látni, mint iparkodott újra megtölteni azt. Míg ő fegyverét tölté, addig egy más chasseur jött segítségére — a fent küzdő három kabyll ez új ellenségre egyszerre adott tüzet, mire az néhány másodpercnyi ingadozás után, egy csalitba — mely háta megett volt, visszahullott. E pillanatot chasseurünk felhasználva a pillanatot, elsüté fegyverét, s egy kabyll ismét összeomlott. — Míg az elesett chasseur közsajnálkozás tárgya lön, addig a másiknak ügyessége elragadta a nézőket.

Vad ugrások közt rohanta most meg a kabylok egyike hősünket, mielőtt fegyverét megtölthette volna, hogy őt kézitusában leterítse. Amde kis chassernünk most sem rettent vissza, — hátát egy sziklának vetve, vágószuronyával ügyesen háritotta el a kabyll csapásait — sőt kevés idő múlva mind a két kabyll megtámadta őt — s mégis, ide s tova szökelve, majd az egyik, majd a másik csapását fogta fel — mint egy villámsugár repült a fényes szurony ide s tova a légben. Kinos feszültséggel vártuk e heves támadás eredményét, s bár milly hőiesen harczolt kis chasseurünk, mégis elvesztettnek hittük már őt, mert míg egyik ellene folyvást küzdött vele, addig a másik fegyverét tölté, hogy a harcznak egy lövéssel véget vessen. A szorongatott chasseur, minden erejét összeszedve, egy meglehetősen magas sziklára ugrott fel, s e pillanatban oly erővel vágott szuronyával az őt gyorsan követni akaró kabyll fejére, hogy az rögtön halva rogyott le.

Míg ezek a szikla egyik oldalán történtek, addig másrésről ismét négy, hat menekülő kabyll tünt elő a bokrokból, de velük mindig több és több chasseur jelent meg, üldözve a menekülőket. A kabylok minden meneküléstől elzárva, kénytelenek voltak harczolni, vagy magukat megadni. Ez alatt mindig több és több chasseur nyomult elő — minden bokorból az ő fekete sapkájuk csillogott ki, s a küzdés a sziklatetőn általános lett — sokszorosan ropogtak a fegyverek, s a lőporfüst eltakarta a küzdést.

Mikor a füst eloszlott — a kabylok holtan heverték a földön, és chasseurjeink kizsákmányolták őket.

Hogy embereink el ne széledjenek e hegyes és bokros vidéken, parancsnokunk visszatérőt fuvatott, s nemsokára chasseurjeink kisebb-nagyobb csapatokban — néhányat kivéve — mindnyájan visszatértek; s ámbár a mászás az egyenruhákat megviselte, s nem egy csatárnak horzsolta le bőrét, az öröm és ujjongás, e kis harczt felett, általános volt. A kis chasseur, ki a sziklatetőn oly hőiesen harczolt, társai ujjongva fogadták. E kis csatározásnál két chasseur elesett, s három megsebesült, míg a kabylok közül — a chasseurök állításaként — tizenheten maradtak halva a csatatéren, s ugyanannyi fegyvert hoztak vissza zsákmányul.

Míg embereink egy része fegyverben állott, addig a többiek egy széles sirt ástak az elesetteknek, s köpenyeikbe takargatva sirba tették őket, háromszoros üdvölvéssel adván meg az utolsó tiszteletet. A sirra roppant szirtdarabokat hengerítének, nehogy a számosan barangoló sakálók felássák.

Árkaszaink által gyorsan összevert parafakereszt jeleli az elhullottak utolsó nyughelyét.

Káldor.

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színház körül.

LXXXIX. Levél. *Harczi hírek.* — Tisztelt szerkesztő ur. Nem tudom, mert már régen nem beszéltem a *politikus csismadiával*, hogy vajjon a párisi békekötésben el voltak-e a pesti nemzeti színház ügyei is akkép rendezve, mint a dunai fejedelemségeké? mert ha ezek is el voltak rendezve, akkor lehet érteni azt a zavart, a miben most a nevezett színházi status ügyei vannak. A börzén (értsd azon derék urakat és asszonyásokat, kik jámbor színészeknek 120 procentre szoktak pénzt kölcsönözgetni) nyugtalanító hírek kezdenek terjengeni: — a dráma feltámadt az *unio* ellen, melylyel eddigelé az operai nagyhercegség sarkához vala kötve s követelésekkel lép fel. A diván elveti e követeléseket, mire gróf Ráday leteszi a színházi hospodárságot. Az *ad hoc* bizottmány ellenjavaslatai vizont a másik részén nem fogadtatnak nagy örömmel, a mi azután a közös szomorúságot tökéletesen helyreállította. Itt már most a conjecturalis politikának igen dicső alkalmá nyílik kifejtetni, hogy mit tud? Kiüt-e a háboru, vagy nem üt ki az opera és a dráma között? Elmennek-e a drámai tagok mind a színházról? vagy keresztül

megy a rendszerváltozás? Az igazgatóválasztmány fog-e engedni, vagy a színészek? vagy mind a ketten, vagy plane mind a hárman, s kiegyeznek szépen? E fölött különbözők a vélemények. Legtöbben azt hiszik, hogy egyik félnek sincs elég pénze a hadviselésre. Több *nagy-hatalmasság*, mint a *Hölygfutár*, *Magyar Sajtó*, *Pester Lloyd*, *Vasárnapi Ujság* és *Üstökös* erélyes jegyzékeket küldöttek az illető kabinethez azon értelemben, hogy a drámát az opera elnyomása ellen pártfogolni kell; csupán az elszigetelt Anglia, akarám mondani a „*Pesti Napló*,” nyilatkozott az opera érdekében, arra utalván a drámai színészeket, hogy tartsák kötelességüknek a hazafiai áldozatkésziséget, (hát az énekesek nem?) azt mondja a mylord, hogy a régi színészek, mikor a színház szegény volt, tudtak nélkülözni az ügyért (igen: az ügyért, de nem az operai első énekesek kényelméért, és akkor, *mikor a színház szegény volt*; de most? midőn nem az). Ezek meg azt kérdik a mylordtól, hogy miután a hajdani ujságírók ingyen szolgáltak a hírlapoknak, hát ő most miért nem tesz hasonló áldozatot, mikor az nagyon ráférne a hírlapokra? vagy ez nem nemzeti ügy? — Erre a „*Pesti Napló*” azt gondolja, hogy el kell csapni valamennyi színészt, mert mind *súgó után* játszanak. Erre megint

azt felelik neki, hogy ha sűgő nélkül vezércziket sem lehet írni, hát előadást hogy lehetne tartani? Erre megint azt kapják válaszul, hogy az uri rend által gyűjtött színházi segély egyedül az opera és ballet számára van összeadva, ahhoz a dráma nem tarthat igényt; mire amazok ismét az felelik, hogy nem is kell az nekik, hanem csak a saját előadásai által behajtott napi jövedelmet veszik igénybe.

Itt már Kakas Márton sem állhatja, hogy bele ne szóljon s meg ne kérdezze: hogy vajjon gróf Széchenyi István, midőn a magyar színháznak évenként ezer pengő segélyt ajánlott, ezt azért tette-e, hogy ott vékonyabban és vastagabban énekeljenek, vagy azért, hogy a magyar nyelv kultúráját előmozdítsák? midőn gróf Karácsonyi tizezer forintot ajándékozott drámai jutalmakra, másik tizezeret azért adott-e a nemzeti színháznak, hogy az általa megjutalmazott drámákat ott majd élénkeljék? s vajjon olyan nagy bőségben van az ország, hogy háromszázezer forintot adhat azon célra, hogy egy ember az egyik lábát felemelje a levegőbe s a másiknak a hegyén megálljon? Erre azt mondják neki, hogy elmehet az ilyen impertinens kérdésekkel holdat köszörülni.

Reméljük azonban, hogy a függőben levő kérdések nem lesznek hanyatt-homlok rakásra döntve, s mind a két fél higgadtan fogja meggondolni, hogy mit tegyen? Ugy hisszük, hogy senkinek sem áll érdekében, hogy a kiegyenlítést lehetlenné tegye, sem a Pesti Naplónak, sem nekünk, s egyikünk sem fogja a felelősséget magára vállalni azért, hogy két vitaközvetítő fél akármelyikének elkérésére által a szakadást gyógyíthatatlanná sietett tenni. Sőt ellenkezőleg mi egészen rózsaszínben látjuk a világot, s azt hisszük, hogy egy új igazgatási rendszer (jól megértsük: nem új személy, hanem új rendszer) színházunk felfordult ügyeit nem csak helyreállítani lesz képes; de az intézet minden művészi ágazatait célszerű előhaladásra fogja bírni; hisszük azt hogy akad bölcs ember, ki a zivatar után olly fénybe fogja állítani a színházat (mellynek minden szakosztálya erkölcsileg kényszerítve leend a legnagyobb buzgalmat tanusítani tehetségei kifejtésében s ebben versenyezni egymással), a millyenben minden ügybarát ohajtana azt látni, s a mellyik fél e törekvésnek kölcsönös közeledés által elérhető létrejöttét meghiusítaná, az vállalná magára a közvélemény terhét, — a ki pedig nagy ur!

Kakas Márton.

Töredék az „Üstökös“ legközelebbi számában közölt

„Árpád újra-ébredése“

(című tragédiából. *)

Árpád. (Belép a nézőhelyre.)
(A színpadon félmertelen satyrusok és 3/4 meztelen nymphák tánczolnak, szökellnek, lábaikat nyújtogatják, tótágast állnak, cigánykereket hánynak s más afféle boszorkányságot mivelnak. Publikus és publika tapsol és botjával dörömböz, Árpád szel-
leme pirul.)

Árpád.
Káprázat ez? A földön élők álma?
Vagy átkos Ármány csába tüneményi,
A mikkel hajdan Héla síkjain
A jó magyar szívek ezüztérzetét
Kisértgeté? Örjögés templomául
Van bérbeadva most e ház? s az oltár,
Mit egy hazug lepel takar, hazáról
szóló, —

Most szemvakító játékokra szolgál?
A festett kárpit, mellyre ez van írva:
„Él nemzet e hazán,“ ha felvonódik,
Illy tüneményt mutat? így él a nemzet?
Ebben van a magyar nép élete?
Táncban, zenében, búvcsoportozat-
ban?

S nincs semmi többé, a mit a magyar
E nagyszerű rámába tenni bírjon,
Csak táncz, bohóság? nincs története?
Nincs nyelve, minden dálnál hangza-
tosabb?

Nincs emlegetni méltó őse egy is?
A tiszta erkölcs, a dicső erények,
Szerelmi hűség, önfeláldozás,
Azoknak többé nincsen itt szavuk?
És nincs, ki azt akarja hallani?

Tapsvezető.

Ugyan lökjék ki onnan azt az embert.
Mit dörög ott, mi nem tetszik neki!
(Tapsonczok megragadják Árpád szellemét
és kivezetik a színházból.)

Színészek jönnek hosszú csoportban ki a
hátsó ajtón.

Árpád.

Hát ez minő borus csoportozat?
Kik vagytok és miért a sápadás
Orczátokon, miként ha vélem együtt
Egy ezreden át egy sötét tanyában
Lakozva, most szelengenétek erre?

Egy színész.

Vándor madárcsapat vagyunk uram
Jövendőmondó darvak, a kiket
Fölverték fészkeikből, s kik midőn
Tovább repülünk, gyászos bucsu-
hangot

Kiáltva, tán azt meg sem hallja senki.
Hajdan e háznak voltunk papjai.

Árpád.

Tán vétkeztetek s méltó büntetés ért?

Egy színész.

Ha vétek a sok évi szenvedés,
Ha bűnrovásra mennek a napok,
Miket jó és bal sorsain e háznak
Örökké türve, nélkülözve éltünk,
Ha vétek a művészet hő szerelme,
A lelkesülés egy szép eszmeképért,
És a hazának hű szolgálatában
Pazarul eltékozolt ifjuság;
Ugy bűneinknek számát nem találod.
De hogy ha érdemünket kérdezed:
Ez volt csupán csak egy:
Az, hogy bohócot s szolgát játszani
Meg nem tanultunk.

Árpád.

És ez ejte el.

S hova indultok mostan?

Egy színész.

Erre, arra!

*) E sok fájdalmas gunnyal írt mű Vörösmarty „Árpád ébredésének“ melylyel a nemzeti színház 1837-ben megnyitott, mintegy ellendarabja. Nem közölhetjük itt egészen, csupán a költőleg szebb helyeket szemeltük ki, miket azon ohajtással teszünk közzé, bár a bennök foglalt hazafui aggodalmak ne valósuljanak. S ehhez a nemzeti intézetünk rendezése körül felmerülő újabb erélyes intézkedések alapján teljes reményünk is van.

Szerk.

Az őszi szél, ha mondja a madárnak:
„Eredj odább!“ nem kérdi tőle,
merre?

Hideg parancsát megfogadja az,
S tovább repül, vagy elvész; azt ki
tudja?

De bár hova megy, bár hogyan vesz
el,

A drága zengő hangot, mellyben élt,
Mással nem váltja fel soha!

Árpád (szellemét fénykör fogja körül).

Vezetni fog én fénylő szellemem!
Nem halt meg az, ha bár reá fogák is.

Odább is van még nemzet! lelkesült
Kis városok keblükben tartogatni
És kézről kézre adni fogják,
Mit elvetett e város, mellyre bár
Minden szellő, melly a Rákos felől jó,
Az ősök porló hamvait borítja:
Lerázza — és nem érti, hogy mi az?

(Még többet is beszélnének, hanem a kapus
inti őket, hogy idegeneknek tilos az itt-átsor-
gás, tehát odább mennek, hó esik, nyomaitak
eltakarja; odabenn koszorú és vers szemét
hull a balletvendégnő, meg az énekesnő tisz-
teletére, taps és finále. Katona szobra sze-
retné a fejét egy kissé lesütni, ha a nyaka
vasból nem volna.)

J. M.

Gróf Fáy István végválasza az újabbkori magyar zeneszerzőket illetőleg. *)

(A V. U. bécsi levelezőjének és Ujfalussy Lajos urnak.)

A Vasárnapi Ujság f. évi 2-ik számában egyszerre két czikk foglaltatik az én általam ugyan e lapok egyik mult évi számában közzétett, s az újabbkori magyar zeneszerzőkről szóló néhány rövid észrevételemre. Egy részről a V. U. bécsi levelezője, más részről Szatmármegyéből, Ujfalussy Lajos ur emelt szót ellenem.

Szólok tehát először a bécsi levelező urhoz.

Nagyon szerencsésnek tartottam volna magamat, ha a tisztelt levelező ur, nem névtelenül, de nyílt sisakkal lépett volna fel, hogy legalább tudhatam volna, hogy kit van szerencsém tisztelni levelező urban, de miután ez nem történt, természetesen csak mint levelezőhöz intézhetem válaszomat.**) Kegyed, tisztelt levelező ur, avval végzi sorait, hogy béke Izraelben! Igen is, legyen béke! Nekem szándékom nem is volt soha a békét zavarni, sem állításomat valakire erőszakolni; és nem is tudom, mint lehet czikkemben „24 fontos ütegeket és general-bassussal bélelt bombákat“ találni? de mellőzvéen ezeket, sietek a főpontra, ugymint a Chopin és Frank közötti párhuzamra. Világosan olvashatja kiki soraimban, hogy én soha sem mondtam azt, hogy Frank az, a mi Chopin! én csak azt mondtam, hogy Frank a magyar zene Chopinja, azaz, hogy Frank ugy mint Chopin, új iskolát akar előállítani; ez, ugy gondolom, semmi tulságos állítás. Hogy pedig az eredetiség megtartását én mindig fődolognak nézem, azt mondtam minapi soraimban is, sőt mindig egész életemben. De miért is ne lehetne azon célzt elérni, hogy új gondolatok, igaz eredetiségben tűnjenek fel? Édes levelező ur, reményem, tudva lesz ön előtt, hogy a magyar eredeti zene egyik főhőse, a halhatatlan Bihary, sokszor Pesten az akkor egyedül álló német színházba ment, hol egy zugból hallgatta, hegedűjét köpenyegre alá burkolva, az operákat; az előfordult melódiákból a színház után gyakran, a legszebb eredeti magyarokat csinálta, a mit Bihary több magyarjaiban lehet látni. Ezt tette a nagy Osermák is, és így ők is, nem eredeti, de új gondolatokból csinálták, a mégis legeredetibb tősgyökeres eredeti magyarokat! Ha pedig igaz az, a mit Simonffy Kálmán, Farkas Miska, és számtalan hazámfiától már hallottam, hogy új eredeti magyar gondolatot találni, már majd csaknem lehetetlen, akkor annyival inkább dicséretet érdemel Frank ur, hogy új gondolatokat keres, és azokat magyar szellemben önti, mire nézve néhány próbája igen jól ütött ki. Illyen mindjárt a friss (nem a lassu, de a friss) „Tücsök csárdás“, melly már ugyancsak jó, és köztetszésben részesült! A mi Frank urnál nem eredeti, nem magyaros, el kell csapni; a jót pedig megtartani; én csak azt fájlaltam, hogy tisztelt levelező ur, csak sonica eltörte Frank felett a pálczát, azt mondván: „hogy Frank ur lehet jó hazafi, becsületes ember, de csárdásokat nem tud csinálni!“ Ez tisztelt levelező ur, nem áll, mert Frank urnak, sok szerzeménye igen nagy tetszésben részesült már!

A mi pedig kegyednek, felséges, par excellence bravur-vitzét illeti, (quoad „pezsgő és herbaté“), erre csak azt mondom, hogy igenis, Chopin lehet pezsgő, sőt tán néha serbet, nektár és manna is, de azért Frank ur, kinek több nótája már köztetszést aratott, és közlekedéssel fogadtatott, bizonyosan nem érdemli a herbaté titulust, mert a „Tücsök-csárdás“ mindjárt egy azok közül, mellyek nem herbaté, de jó ménesi és tokaji toasztot érdemelnek! A mit én mondok, az csak egy gyenge szótát, de Frankot a közön-ség nagy része magasztalja, pedig vox populi

És most fordulok, a szőke Tisza térein tul, Szatmármegyébe, Ó-Pályiba, hol egy lelkes, művelt hazafi barátom lakik, ki olly időben, midőn a magyar művészek iránti kegyelet semminek sem tartatott, tulajdon költségén, a híres Lavottának Tállyán siremléket emeltetett, ki több éven át, az

*) Örömet közöljük a tisztelt gróf ur ez újabb nyilatkozatát, mint egy részről szavainak bővebb magyarázatát, más részről annak bizonyítványát, hogy a versenyző felek nézeti lényegileg el nem térnek egymástól, s ha van is köztük egyes tárgyak felfogására nézve különbség, de a fődologra nézve, zenénk eredetisége, ősi nemes sajtóságainak megőrzése körül, mindannyian egyetértének.

Szerk.
**) Nézetünk szerint a névtelenség ez alkalommal sem változtat a dolog állásán; a kérdés nem az levén, hogy ki, de mit?

***) Ez a „vox populi“ — ha különben csakugyan nyilatkozott — még nem csaltatlan bizonyítványa ugyan mindig a jelességnek, de mindenesetre figyelmet érdemlő, kedvező körülmény, melly épen az által nyer jelentőségben, ha olly szakértők, mint p. o. a t. gróf ur is mellette nyilatkoznak.

Szerk.

egykor Fáj akadémiajának tagja volt. Édesen hatott rám mindjárt az Ujfalussy-név, mert azonnal eszembe jutott az egykori jeles író, híres magyar solo-táncos, Ujfalussy Mihály ur, ki hozzám a sors jó és bal fordulataiban, mindig egyaránt hű és igaz barát volt, és kinek nemes indulatát irántam, soha sem leszek képes eléggé meghálálni! — Tekintvén azonban az Ujfalussy-név mellett álló szóra, ott nem a Mihály, de Lajos nevet olvastam. *)

Eloolvastam a cikket figyelemmel.

Kegyed, tisztelt hazámia, cikkében tökéletesen igazat mond, a mi ellen nem lehet szólni, sorai méltók egy igaz magyar szívhez. Értése a dolognak, hazafiság, magyar szellem, mindenütt látható.

De itt is csak azt vagyok kénytelen kiemelni, hogy tartsuk meg a régít szent eredetiségében, a mint van; de miután csakugyan újat is kell teremteni, tehát hiba-e az, hogy Frank ur új zene-gondolatokból akar mégis igaz magyar szellemű darabokat írni? Bizonyosan nem! A feladat nehéz, az igaz, de nem kivihetetlen! Frank urnak vannak darabjai, mellyek nekem sem tetszenek idegenes szellemük miatt; az illyeket ne fogadjuk el, de vannak ismét darabjai, mellyeket Bihary sem irt volna szebben. Ha hallotta kegyed jó cigánytól Frank „Tücsök-csárdását“ (a frisset), tudom, ön is azt fogja mondani, hogy igazán valódi eredeti szellemű magyar csárdás, pedig egészen új gondolatok, kivált a friss második része. Frank nehéz fába vágta a fejszét, igaz, de mint látszik, nem siker nélkül! — A mit Ujfalussy ur Egressy Béni-ről és másokról mond, nagyon igaz. — A mi a *saloniság*ot illeti, értsen meg, édes barátom, kérem, mit akarok mondani azzal. *Salon-magyar* alatt értem én az oly magyart, mint Csermáknak 1805-iki „Cis-moll lassuját“, a Igróf Illésháznak dedikált „Magyar Quartetteket“, Lavotta „Magyarok kijövetelét Ázsiából“, mellynek lassuját közöltem, „Régi magyar zene-gyöngyeim“ első füzetében, a hol az eredetiség zenészeti belbecsével van párosítva. Hígyje meg, tisztelt barátom, hogy a nemzeti zenében is van sok fokozat. *Salonban* más eredetiséget kívánunk, mást a *táncsteremben*, mást egy *pohár bornál*, mást a *csapszékben*, de azért mindenütt meg kell az *eredetiségnek* lenni, csak hogy van *finom eredetiség*, *természetes eredetiség* és *betyár-eredetiség!* Ennek mindegyiknek kell léteznie, kivált a magyar nemzetnél; de miután nem mindig üthetjük össze sarkantyúinkat, nem mindig tehetjük kezünket fejünkre, egyet rikkantván, olyan Szilaj Pista módjára, hanem sokszor a külföld előtt is, vagy nagyobb körökben kell a magyar zenét bemutatni, akkor finomabb gondolatokra, új világra van szükség, és ezek között azután megjárja a „Cserébegár“ is, és megteszi azért *selvillanyozó* hatását ez is! A régít becsüljük meg, őrizzük az eredetiséget, de azért az új gondolatokat is használjuk ott, a hol azokat magyar szeltembe lehet önteni.

Végre felszólítja ön honunk több egyéniségeit, hogy szigoruan bíráljanak, irgalmatlanul lépjenek fel a kontárkodók ellen. Hiszen ez mind jól van, csak hogy félek, hogy az illy drakonikus kritika által végre elkedvetlenitünk minden fiatal kezdőt; sok ember restelvé a publicitás pellengérére való kitétel, nevének a lapokban való hurczoltatását, nem fog írni, és lesz sok, ki hallgatni fog, s kibén talán a legnagyobb zeneiblettségi szikra van, el fog örökre tiportatni! A kritika hasznos és jó, de csak bizonyos pontig. **)

Végre jegyezzük meg még ezt: Ki Bihary, Liszt, Csermák munkáit jól átnézi, elég oly gondolatot talál bennük, mellyek egy cseppet sem magyarok, de ezen nagy mesterek oly ügyesen tudták az idegen gondolatokat magyarosítani, hogy az ember azt gondolná, maga Bendeguz, Tuhutum és Mundsuk hozta e gondolatokat Ázsiából. Van ugyan olyan nótájuk is a fennevezetteknek, mellyek egészen magyarosak, eredetiek, de sok van az idegen elemből is. *Azon utánózhathatlan eredetiség inkább a népdalokban van, ott van az igaz magyar eredetiség*, de a palotás-nóták magasb elevációkba mennek; és ott kell azután nagyon vigyázni, hogy az új zene-gondolatok nemzeti alakban tűnjenek fel. Pecsényánszky munkáiban többnyire mind új gondolat van, mert a Bihary, Csermák, Lavotta, Liszt, Russicska, Lechki, Kossovics, Csinka-Panna szelleme már ki van merítve. Hiában, uraim! hiában minden ellenszólás; a régi magyar zenét úgy kell tartanunk, mint a zenészeti nagy világban Mozart, Haydn, Beethoven műveit, mellyeket most is bámulattal hall a jelenkor, de azért mindennapos kedvtöltésére Verdit, Donizettit, Bellinit, Balfet stb. választja. Így vagyunk nemzeti zenénkkel, itt újat kell teremteni, a mi a mostani szellemhez szól, persze, a mennyire csak lehet, eredeti alakban; a régít pedig tartsuk mintául, mint halhatatlan egyik szent örökségünket, és édes eleink elmúlt föllengős szellemének megfelelő emlékeit. — Gróf Fáy István, az uralkodó máltai souverain-rend vitéze.

Római régiségek Oloszteleken.

(Erdővidéken, Székelyföldön.)

Olosztelek, dec. 28. 1858.

Olosztelek eredete arra az időre esik, mellyről Horác írja: „Paene occupatum seditioibus delevit urbem Dacus,“ és ismét: „Occidit Daci Cotysonis agmen.“ Kedves emlékü írónk és hazánkia Benkő József, az említett időszakról írja: hogy a római legiók, azon helyen és hely körül, hol Olosztelek áll, állomásoztak, onnan támadták meg a virágzó és erős dák várost *Déczelt* (ma ezen város helyét Véczelnek hívják, a Baróth, Felső-Rákos és

*) A t. gróf ur tudni fogja, hogy U. Lajos ur ugyanazon zenekedvelő nemzetség egyik méltó ivadéka.

**) A kritika miatti ezen aggodalmakat kissé túlzottaknak tartjuk. Vannak a kritikának is káros kinövészei, midőn irigység, értetlenség, pártoskodás s más tisztátalan érdekek játszódnak benne a főszerepet, de más részről az is bebizonyult, hogy az igazi tehetséget a kritika soha meg nem öli, sőt sokszor éppen ez emelte azon fénybe és magasságba, mellyet különben talán sohasem ért volna el.

Olosztelek közti gyönyörű rónaságon), s miután ezen várost bevették, s földig lerontották, lakói az Olton túl menekültek az erdőbe, a római legiók is elvonultak, de egy erős római telep maradt Oloszteleken, hol ma is a virágzó Márkó és Kolunbán családok, mint a kik ekkor és innen vették eredetüket, mint római ivadékok úgy nézetnek. — A mult november végén történetesen egy római lovag sirja Olosztelek Tortoma nevű bérczén, egy kecskepásztor által megtalálván, históriai meggyőződésünket, s említett halhatatlan emlékü történetírónk hitelességét teljesen megerősítette.

A sir következőleg találtatott:

1) Két tábori üst (rézből öntve), egymásra téve, hihető azon tábori üstök közül valók ezek, mellyekről Julius Caesar írja: *Conclamare vasa.*

2) A századokon keresztül csendesen nyugvó hamvak mellett az alsó üstben, volt egy *csonka tör* (pugio), *hét hajító dárda* (hasta) mind két rendbeliek rézből öntve, *egy darabba összeolvadott réspéncz*, mintegy három fontnyi, s végre *egy arany láncz* (torques) 26 darab karikából álló. Tudósító reméli, hogy az oloszteleki közönség, emberi emlékezet óta gyakorlott, a fentebbi históriai emlékekkel egybehangzó nevét helységének viszont vissza fogja venni, s a mostanit, melly a históriai multat tekintetbe nem vevő újításvágy eredménye, le fogja törteni.

U. I. Csodálkozunk, hogy bár a római lovagnak, mulhatatlanul aranygyűrűje volt, ez a hamvedényben még se találtatott meg.

Irodalom és művészet.

— Megjelent a *Török Ján.* által szerkesztett „*Hazánk*“ első évfolyamának VIII. vagy utolsó füzete. Tartalma most is igen közérdekű cikkeket hoz, u. m.: I. Magyar krónika. A kereszténység s az alkotmányos rend megszilárdulásának kora. *Hatvani Mihály*. II. Tanulmányok a nemzeti művelődés történetéből. Adatok Erdély művelődésének történetéhez a mohácsi napig (folytatás) *Kerékgyártó Árpád*. III. A hazai történelem oklevéltára. I. V. Ferdinand Ó es. k. apost. Felsőge megkoronázása 1830-ban (Ő Felsőge képével a koronázási díszalakban) *Garády*. 2. Egy árpádkori bűnvádi ítélet, külföldi jogforrásokkal párhuzamban. *Paur Ioán*. 3. Dugovics Titus. dr. *Hegedüs Lajos*. IV. Magyar Régiségek. 1. Régi pecsét, melly a hajdani zalavári monostor romjai közti 1856-ik évben találtatott (ábrával) *Czinár Mór*. 2. Zrinyi emlékei. Közli *Somsich Pál*. V. Művelődési s jótékonyági intézetek. — A Tökölly-intézet és a Matica Srbska. Közli *Török János*. — A derék vállalat jövőre is folytatatni fog.

+ (Megjelent a „*Szellemi Comfortable*“ *Bus Vitéstől*.) Tartalma az I. kötetnek: Ebédutáni vizit. Csak a crinoline vezet czélhoz. Egy szép asszony receptje. Aubry Valeria eszményképe. — Tartalma a II. kötetnek: Vajjon mit nevezhetet a grófné. Goddam, meghallhatok. Borzasztó kaland. Egy crinoline emlékirataiból. Mulatság a provinczián. — Hozzá van mellékelve azon előfizetők névsora, kik m. é. dec. 18-ig beérkeztek. A későbbi előfizetők neveit a „*Növilág*“ ez idei 4. száma közli. A mű 12-edrét alakban, igen csinosan van kiállítva. Ára a két kötetnek 1 ft. 50. kr. ausztr. értékben.

+ (Megjelent a „*Bolond Miska albuma II. füzete*.) tartalma következő: Valamit a mai aranykorral. Mit nem lát a menyecske? A Kalanz; parodia Garay „*Kont*“-jára. Egy kötél históriája. Okos Peti a vasuton. Egy főorvos albuma. A vigasztalhatlan nő. A drágaság oka. Negyvennapos krónika. Helyes felelet. Az előmenetel titka. Csalának és bojtorjánok. — Bolond Miska e füzetben is megmutatta, hogy még sem olly bolond ő, mint minőnek látszik. Ollyan borsot tör az ember orra alá, hogy nem győz tőle eleget prüszszenteni.

+ („*A zsidókról és ezredéves szennvedéseikről*“) Vereby Somától egy díszmű jelent meg. Hozzá van mellékelve a pesti izraelita templom rajza. Ára a 32 nyolczadrét lapu díszkötésű munkácskának 3 pf.

⊙ Közhasznú könyvecské: „*Utasítás a nép számára*, miként kell a birtokot tagosításkor felosztani, s abban minémű gazdasági rendszert követni?“ — A Magyar Gazdasági Egyesület által a parasztgazdaságok rendezése tárgyában kitűzött kérdésre „*Quantum satis*“ jelige alatt pályázott és kinyomatásra érdemesnek ítélt munka. Irta *Mártonffy Károly*, mérnök. Nyomatott Egerben. Mint czime eléggé mutatja, a jelen munka, fennforgó viszonyaink közt, igen korszerű és megérdemli, hogy terjesztésére mindenki közreműködjék, ki a magyar nép javát szívén hordozza.

+ (A „*Kalanz*“ szerkesztését) újévtől kezdve nem Kubinyi Lajos viszi Magyar Mihály folyamodott már egy új szerkesztő kinevezéséért.

+ (Virághalmi Ferencztől „*A fegyverkorács*“) című egykötetes regény jelent meg Győrött csinos kiállítással. Ez élvezetes olvasmányt nyújtó mű, melly már a „*Győri Közlönyben*“ is közölve volt, dr. Kovács Pálnak van ajánlva. A közel kétszáz lapa terjedő nyolczadrétű kötet ára 1 ft. új p.ben.

+ (Megjelent azon „*Egyházi beszéd*“), mellyet fötisz. Roder Alajos, egyetemi hitszónok, és ny. r. hittanár a pesti egyetemi templomnak m. é. dec. 28-án ujonnan történt megnyitása s fölszentelése alkalmával tartott. A szépen kidolgozott szent beszédet, ezzel összefüggőleg az egyetemi templom történeti vázlatát előzi meg, melly végül érdekes történeti adatokat tartalmazó jegyzetekkel is van magyarázva. A füzet 24 nagynyolczadrétű lapa terjed, s csinosan van kiállítva.

+ („*Nefelets*“) cím alatt Kozma Vazul egy divatlap kiadására nyert engedélyt, mellynek szerkesztője, hir szerint, *Bulyovszky Gyula* lesz.

+ (Tóth József) nemzeti színházunk jeles tagja közelebb Miskolczon vendégszerepelve, mindössze hatszor lépett föl, s a közönség mindannyiszor határozott tetszéssel s lelkes tapsokkal fogadta. Tiszteletére lakomát adtak nyolczvan személyre, s e mellett ezüst tálcán koszorúval, gyémánt gyűrűvel és más becses emlékekkel lepték meg.

+ (Megjelent: „Sziotolmács“ Magyar Hangműtár II. füzet) zongorára szerzette Dobozy Károly. Tartalma a következő négy magyar zenemű: 1) Péter csárdás. 2) Holdmező-vásárhelyi lakodalmos csárdás. 3) Bálint csárdás. 4) Alföldi vigalom-toborzó. A füzet ára 1 ft. pp.

+ (A budapesti dalárda által) 1857-évi díjkiállításra előadásra érdemesített magyar hardalok igen díszes kiállításban megjelentek. Az első díjt Petőfi „Honfidalára“ nyerte Lorenz János; a második díjt Lévai József „Édes leánykám“ című költeményére nyerte Huber Károly; a harmadik díjt Thern Károly nyerte el Lisznyai „Kérdeztem a rózsá“ kezdetű költeményére irt zeneszerzőjével. — Az egyesület tagjainak száma jelenleg közel 600-ra rug.

+ (A műegylet kisorsolás végett) újabb következő képeket vásárolt meg: 1. „A budai császármalom a Lukácsforrásnál,“ Brechler Alberttől Budán; ára 150 ft. 2. „Vágvölgyi kép,“ Brodsky Sándortól Pesten; ára 300 ft. 3. „Alsó-magyarországi életkép,“ Jankótól Pesten; ára 150 ft. 4. „Pénzvar,“ Zimmermannól Münchenben; ára 400 ft. 5. „Oláhczigányok,“ Göbel Károlytól Bécsben; ára 80 ft.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (Az Erdélyben Szászvároson egybehívott bányászati értekezlet) csakugyan végbement e hó 10.—12-én. Erdély bányászatának főbb akadályaiul a szerfelett csekély vám, az adófölhajtási mód, s a közlekedési eszközök hiánya lön elismerve. Erdély vasiparosai is csatlakoznak a birodalmi vasiparosoknak Bécsben ülő választmányához és Erdélyben évenként tartanak összejövetelt.

⊙ (A kolozsvári kisegítő pénztár) bevétele mult december hóban 5765 ft. 20 kr. tett, miből 38 egyén 5665 ft. kölcsönt kapott, s így az ügyvezetésnek 33 ft. 54 kr. költségét levonva, a pénztári maradék 66 ft. 26 kr. volt.

— Sárköz-Ujlakról (Szatmár) írják: A legelő-elkülönítés és tagosítás mezején lassan-lassan haladunk. A határ fel van mérve, a földek osztályozására bizottmány nevezve, a volt földesurak és jobbágyok közötti panaszok kiegyenlítő. Csak ezután férnénk össze: a várva-várt remény teljesül. — Hajlandók vagyunk hinni a békés megoldást, mindamellett, hogy a közbirtokosság között hatalmas-alperesek vannak. A volt urbéreszek józan felfogása, s magukvisellete, minden dicsőretem érdemel. A hitellekkönyvi helyszínelés még a mult télen be volt végezve; a felszólamlások beadására jelen évi július és október utoljára tűzetett ki. Itt aligha meg nem akadunk, mert miután a tisztá birtok-íveket ki nem adják: nem lesz miből reklamálni. Ugyanis az itt hagyott makulatorium rendszeres munkálat alapjául nem szolgálhat, mint-hogy sem aláírva, sem hitelesítve nincs.

△ (Konstantinápolyba a Magyar Gazdasági Egyesület már több borszállítványt küldött), mellyek, valószínűleg a beállt tél miatt, 5—6 hét alatt értek oda. Egyébiránt haszontalan nyereszkek már oda is betolakodtak s értéktelen kutyvadékkal rontják a magyar bor hitelét.

△ (A mult évi pamut-termés) egyike a legbővebbeknek, millyen már régtől nem volt s e miatt igen valószínű, hogy ára is lejjebb szálland.

△ (Az ausztriai birodalom vámjövédalma) 1858-ban két millió ftnál többel haladta meg az 1857-ki; ennek azonban nem lehet igen megörülni, mert a többlet főképp a vasneműek tömeges behozatalából ered.

⊙ (Borvita.) Mezösy László és dr. Vothár Gyula uraknak lapunkban megkezdett borvitája, később illő helyén, a Borászati szaklapban lön folytatva. Mezösy ur azt állítja, hogy a bor legjobb a maga természeti valóságában, Vothár ur pedig azt véli, hogy a bort nem lehet természeti valóságában meghagyni, hanem illő kezelés által az a fogyasztók izlése szerint idomítandó. E vita eleinte igen hevesen folyt s félő volt, hogy igen el fog mérgesedni, most azonban a két fél személyes barátta levén, a történeteket mindkét részről jobban megválasztják — s a vita barátságos szóváltássá lett. Hogy mi lesz kimenetele nem tudjuk; még eddig mindegyik fél szilárdan áll a maga eredeti véleménye mellett.

Közintézetek, egyesületek.

⊙ (A magyar Akadémia) jan. 17. mathem. és term. tud. osztály ülése. Csengery Antal urnak az akadémia jegyzőjévé történt választása felsőbb helyen megerősítésre talált. Hollán Ernő mérnök ur azon 50 darab aranyat, mellyel az akadémia művét jutalmazta, az akadémia rendelkezése alá bocsátotta, s csupán az érmet, mint becses emléket, kéri megküldetni. Spiegler ur következő című munkát nyújtott be: „Logarithmusi táblák egy 1—45 tagu számnak 45 tized jegyig való pontos kiszámítására.“ — Györy Sándor rendes tag értekezett „Armellino hangolási módszeréről, észrevételekkel.“

⊙ (A pesti szegény gyermek-kórház) javára újabban 975 ft. 3 kr. ujj. adakozás folyt be.

Közlekedés.

⊙ (A Magyarországon az utóbbi évek alatt épült hidak) közül legnevezetesebb a Sajóhid, Csoltó mellett, a bánrévi, továbbá a szegedi, 200 öl hosszú vashid a Tiszán. Ez utolsót Cesane francia mérnök tervezte, ki jelenleg Oroszországban egy hasonló hid építésével foglalkozik.

△ (Az ausztriai birodalom kész vasutai) összesen 614 $\frac{1}{2}$ mérföldre terjednek; ebből Magyarországra 138 $\frac{3}{4}$, esik; ugyanitt épülőfélben van 56 $\frac{1}{2}$ mérföld.

⊙ (A miskolc-debreczeni vasutvonal megnyitását) már a jövő májusban véghezmenendőnek jósolják.

M i u j s á g ?

⊙ (Mocsnyi Péter pesti háziur gyilkosát) a pesti cs. kir. országos törvényszék, e hó 19-én kimondott ítélete szerint, kötél általi halálra ítélte. A vádlott azonban föllebezett. Részletesebben a Politikai Ujdonságokban.

⊙ (A pesti jótékony-nőegylet) szegényei számára e hó 24-én részvényekre alapított társas-tánczvigalmat fog rendezni a Lloyd-társulat termeiben. Egy családrészvény, mellyel 4 egyén beléphet 10 ft. ujj., egy személyre szóló részvény 3 ft. ujj. Jegyek kaphatók Bohus-Szögyényi Antonia nőegyleti elnöknőnél (2 sas-utcza, 19. sz.) és Búsbach Péter egyleti titkár-nál (2 sas-utcza, 8. sz.).

+ (Ritka eset.) A „Két gar. ujs.“ írja, hogy Vas megyében Egyházas-Hetyén egy jámbor öregasszony él, ki már negyven év óta özvegy, s kihullott vagy kihuzott fogai helyébe nyolczvannolczadik évében újakat kapott.

+ (László József) közelebb Kolozsvárott legnagyobb tetszés közt vendégszerelt; fényesebb sikert aligha mutathat föl vendégművész, mint minőt ő elragadóan szép játékaival kivivott. Folyó hó 8-án lépett föl utolszor a „Skót nemesben,“ mellyet jutalomjátékaul választott. Ez alkalommal díszes koszorúkkal tisztelték meg a derék művészt, s az első fölönás után értékes ezüst billikomot nyújtottak át neki emlékül kolozsvári tisztelői.

+ (Mihálka Antal) egy jelesen fölszerelt finövelde tulajdonosa a szerviták-terén, mult vasárnap, jan. 16-án az esti órákban igen érdekes ködfátyolkép-mutatványval lepte meg a fővárosi közönség egy részét, melly ez alkalomra külön meghívás folytán gyűlt össze a nevezett intézet egy tágas termében. E zártkörű, hölgyek és férfiakból alakult közönség a derék növelde-tulajdonos rokonai, barátai s ismerőseiből állott, kik közt több író, művészt és tudóst lehetett látni. Az igen sikerült ködfátyolképek, egyéb nevezetességeken kívül, nagyrészt hazánk történeti nevezetességü váromladékait ábrázolák, s az intézet egyik nevelője minden egyes kép mellett érdekes felolvasást tartott, melly annak történetét ismerteté. Gondoskodva volt arról is, hogy a felvonásközök se nyujtsanak alkalmat az unatkozásra. Ugyanis ez idő alatt az intézet növendékei a legjelesb magyar költők válogatott műveit szavalták; szaválásuk becsületére vált az intézetnek. Az élvezetes előadást végül érdekes vegy- és természettani mutatványok zárták be, mellyekből a figyelő növendékek sokat tanulhattak.

+ (A nagybányai műkedvelő társulat) m. é. dec. 12-én kezdette meg előadásait. Eddig a „Csalódások,“ — „Fricska,“ — „Mama,“ — „Férjem színész,“ — és „Özvegyek“ című darabokat játszták az ottani kisedővoda javára.

+ (Csabai Pál győri színigazgató) a „Győri közlöny“ szerkesztőjét beperelte. Az első bíróság a szerkesztőséget a vád alól fölmentette, Csabai azonban föllebezte az ítéletet.

+ (Mindössze huszonnégy vidéki magyar színtársulat) működik ez idő szerint Magyarországon; igazgatóik névsorát a „Gy. Közlöny“ így állítja össze: Albisi, Bács, Budai, Csabai, Fejér és társa (Ujfalussy), Herei, Hubai, Hetényi, Havi, Kétszeri, Keszi, Kocsisovszky, Kőszegi, Láng, Latabár, Lenkeiné, Molnár, Nyiri, Futó, Pozsonyi, Pázmán, Szabó, Szuper és Tóth János.

△ (A miskolczi színház,) mint alább a „Nyilt tér“ben olvasható, berbe fog adatni, s e végre a színigazgatóknak csőd nyitattik. Ohajtandó volna, hogy e színház Molnár igazgató ur kezébe jöhetne, ki társaságával jelenleg Pécsen oly szép sikerrel működik, mi a társasága működéséről kiadott színházi emlényből, mellyet mult számunkban ismertettünk, eléggé kitünik. Molnár ur, midőn Pécsen e hó 8-án jutalomjátékaul nagy közönség előtt, Béli Pált adá, a lelkes hölgyek ez alkalommal, több koszoru közt, egy babérfüzérel tisztelék meg, mellynek levelei közt egy 115 ft. értékü gyémánt gyűrű volt elrejtve; a pécsi szürszabók pedig ez alkalomra egy Sobri-szürt készítettek, s a koszoruzás után a színpadon átadták a jutalmazandónak; ezután pedig a csizmadia-czéh küldöttsége egy rucon nyolcz pár szép huszárscizmát nyújtott át a ruhatár számára. — E jelenetek mind Molnár ur érdemeiről, mind a pécsi közönség hazafiui buzgóságáról tanuskodnak.

⊙ (A nagyenyedi haszinoba) 16 magyar és 4 német lap jár, s ezenfelül a fontosabb magyar havi-iratok. Nagyenyed példáját követhetnek a sokkal népesebb tösgyökeres magyar városok is.

— Mellyik már igazán a „kálvinista Róma?“ Olvasóink emlékezni fognak, hogy ez ősi időktől fogva birt cizmet Debreczen homlokáról itt-ott le akarják rántani s Holdmezővásárhely halántékaira tűzni. Végre hiteles adatok vannak kezünkben, mellyekből kitünik, hogy továbbra is Debreczen marad az elsőség. Az 1858-ról való hivatalos egyházstatistikai kimutatás szerint a versenyző két egyházközség népességi adatai következők: Debreczenben 29,589 lélek, 1541 ujszülött, 1106 halott, 344 új házaspár. — Holdmezővásárhelyen: 26,244 lélek, 1372 ujszülött, 758 halott, 278 házaspár.

⊙ (Szeged város) 70,000 lakosa 6400 házban lakik; tehát ott több a ház, mint Pesten. E szerint terjedelemben Szeged volna a legnagyobb város a magyar földön.

+ (Az ausztriai birodalomban összesen 92 takarékpénztár van.) E számból Magyarországra esik 28, a temesi bánóság és szerb vajdaságra 2, Horvátországra 1, Erdélyre 2.

+ (Mennyi légszeszláng világit Pesten?) A főváros utczáin, nyilvános helyiségekben és magánházakban összesen 33,600 légszeszláng küzd a sötétséggel.

⊙ (Nyiregyházáról a cselédek hallatlan kicsapongásáról értesülünk.) Minden községben az előjáróság legfőbb gondja legyen, hogy egyetlen gyermek se maradjon iskolázás nélkül. Ez orvosolja csak a bajt a jövőre.

— *Debreczenből* írják: A napokban egy szép vagyoni s még szebb hitelű háznak csődje rendíté meg városunkat, a 342,000 pftnyi könyvelmi tartozáshoz temérdek a hitelezők száma is. Félő, hogy apróbb bukások követendik. — A helybeli ügyvédi karból kevés idő alatt három áldozatát kívánta a halál; Hatvány Gábort s Werner Károlyt most *Szanka József* követte; sok jó ember kísérté sirjához január 15-én a sokat szenvedőt, — hat növeletlen árvái igen szegényül maradtak. — A „Napkelet“ debreczeni tüköre, mely □ urral alkalmasint egy test, egy lélek, ismét sziveskedett meglehetősen nyers modorban feleveníteni az országos dalidó ügyében piszkolódásait, melyekre válaszolni nem tartom érdemesnek, oly véleményben lévén, hogy: „*seu vinco, seu vincor, semper ego maculor.*“ — △

— *Kakas Márton megházasodott.* Debreczenből írják: hogy ott a közelebbi farsangi napokon egy Kakas Márton nevű ifju esketése ment véghez. A vőlegény még csak 22 éves, s koránál fogva a katonasorozás alá is esik. Ki tudja, hol fog nem sokára kukurkolni. — Azért említjük ezt, hogy ha valaki hírét hallaná e lakzinak, össze ne téveszsze e vőlegényt a mi kebelbeli Kakas Mártonunkkal, a ki nálunk hirdeti a hajnalt.

— *(Nógrádmegyében, a Bujáki erdőben)* jan. 9-én farkasvadászat tartott, — de a vadászat folytán csupán egy őz lövetett. — Vége lévén a vadászatnak, mindenki fáradsága után nyugalomra készült. — Történt ekkor, hogy egy a vadász urak közül a kocsira lépven, tulajdon töltött fegyverével magát nem akarva, de vigyázatlanságból úgy meglötte, hogy egy „jaj-szó“ kiáltás mellett halálra lőn. — A lövés az elő balmellen behatván, a tulsó ballapoczká közt jött ki, utjában a szívet lövén át. Régi vadászregula: Ne a puska legyen az ur, hanem te légy ura a puskádnak.

⊙ *(Erős sivatár dühöngött)* e hó 13-ára viradó éjjelen, Erdély Fekete-halom mezővárosában, mely a csűröket forgatta fel s az épületek szalmafedelét a kijavíthatlanságig összeroncolt. Rác-Szent-Miklósról, hasonló viharról panaszkodnak, mely e szerint általános volt.

⊙ *(A szerecsenek Zágrádban.)* Olivieri P. ur egy idő óta az afrikai vásárokon több szerecsen rabszolgát szokott összevásárolni s aztán többnyire zárdákban a keresztyénség hittanaira nevelteti őket. Illy 15 szerecsen gyermeket hozott legközelebb Zágrába, kik közül az ottani irgalmasnének két leánykát fogadtak fel nevelésre.

+ *(A kolozsvári ref. kollegiumi olvasó-egyletet),* mely még 1840-ben alakult, s azóta igen elhanyagoltatott, mint a „Sz. Közlönynek“ írják, *Gyulai Pál* az ifjuság kérésére újra szervezte. A múlt hóban már több mint 100 részvényes volt bejegyezve, s az egylet alig megalakulva 12 lapot járatott, és számos könyvet rendelt meg Pestről.

+ *(Bécsben egy idő óta valóságos hangverseny-járvány uralkodik,)* az összes lakosság e tekintetben ugyszólván két részre oszlik, t. i. olyanokra, kik hangversenyeket rendeznek, és olyanokra, kik ezeket eljárnak. A hangversenyek közönségét a bécsi „Presse“ négy osztálya sorozza. Az első osztályba tartoznak azok, kik minden egyes darabnál, pálczával, kézzel vagy legalább egy ujjal a taktust verik. A másodikba olyanok tartoznak, kik mindent, vagy legalább egyes kedvenc darabokat a zene vagy énekkel együtt dudolnak. Kevésbé alkalmatlanok, de annál mulattatóbbak a harmadik osztály lovagjai, az együttolvasók; kik a partitúrákat mindjárt magukkal hozván a hangversenyterembe, azok olvasásában egész odaadással elmerülnek, s koronkint fölpillantanak, hogy hangos jelét adják elragadtatásuknak. Legkiállhatatlanabbak végre a negyedik osztály emberei, a köszöntők, kik vagy rokonai a hangversenyszervezőknek, és felállás, integetés stb. által figyelmet akarnak ébreszteni, vagy ezen rokonoknak barátai, kiknek 3—4 sor széken keresztül szerencsét kívánnak. Hát az ex offo tapsonczok mellyik osztályba tartoznak? Jól rendezett hangversenyekben ezeknek nem szabad hiányzani.

— *(Jótékonycélú hangverseny Nyiregyházán.)* Január 14-ről veszszük e tudósítást: Köztudomás tárgyává kell tennem azon hangverseny és tánczigalom körülményeit, mellé Nyiregyházán, a helybeli reformált egyház javára f. hó 12-kén tartott. Édes dicsekvésünk az nekünk, hogy ez alkalommal is kiáltó bizonyítványát láthattuk nemzetcsaládi életünk örök képességének, midőn egy kis csirájában tengő, ref. egyház felségelésére, a derék Szabolcsmegye és a lelkes szomszédok minden polgári és felekezeti színezete, oly buzgalommal sereglett össze, hogy általa a kitűzött szent célra mintegy 900 pftnyi tiszta jövedelem gyűlt össze, — szent áldozatul az ódon, kisdud, élni törekvő kalvinista oltáron. — Édes dicsekvésünk továbbá az, hogy a városnak nemcsak nemes című, de valóban nemeslelkű előljárói oly kész segélyvel járultak az ünnepély helyiségének elkészítéséhez; hová aztán a hangversenyalkotó jeles két *Szenfy* testvéren, s az ügy magasztosságaért szép szerénységükben önmagukat megtagadva, közreműködésre ajánlkozott három serdülő urhölgyön (*Jármay Ilka, Polák Ida és Steiner Emma* kisasszonyok) kívül — bevezethettük a sárospataki főiskola énekkarának egy derék tőredékét (34 ifjat), mely lelkesége hatalmas érzetében, nem törődve a zivatáros utazás nyomoraival, tiszta erkölcsi díjért, eljött ez alkalomra ének-képességével megadni hangversenyünknek a szokatlan zamatot. És emelkedett is az ember lelke, midőn a különben elég tágas, s ez alkalomra igen csinos, egyszerűen díszített terembe zsufolt embertömegén keresztül az emelvényhez vergődve, mindenünnen hangzék, mit mi utóhangul, hála gyanánt, most is viszhangoztatunk: „éljen a sárospataki főiskola! — éljen a sárospataki ifjuság!“ — E.

+ *(Párisban olly kávéházat nyitnak,)* mellyhez hasonlót még nem látott a világ. Lesz benne 86 tekeasztal, s naponkint 300 ezer vendéget lesz képes ellátni. E kávé, ugylátszik, arra számít, hogy Páris összes lakosságának $\frac{1}{3}$ része az ő kávéházat vegye igénybe. De már ennyi vendéggel aligha képes lesz ellátni kávéházát!

Szerény helyreigazítás.

Azon rossz szokásomért, hogy utközben a helységek neveit nem szoktam feljegyezni, ezuttal hamar utolért a büntetés. „More patrio“ cím alatt utleírásomban ugyanis egy helyen azt íram, hogy *Orosházán* az óhitű oláh lelkész igen szépen beszélt velünk magyarul, s most kisé, hogy Orosházán nincs is oláh parochia, mert ott nem lakik más mint magyar! En ugyan ennek nagyon örülök; de már most nem tudom, hogy hol beszéltünk mi hát az oláh tiszteletes urral? S kénytelen vagyok felkérni szeretett uti-társamat, *Török Gábor* urat, hogy segítsen ki és mondja meg, hogy mi van hát Orosháza helyén: *Tornya-e*, vagy *Battonya*? mert én, ha a fejemet levágják, sem tudom már.

Jókai Mór.

Egyveleg.

* — Egy fiu beszélte édesatyjának, hogy holnap vizsgálata lesz, tanító ur pedig tiszteli, hogy tessék édes apámnak is eljöni. Az atya azonnal mondtotta, no jól van fiam! majd elmegyek, de még az édesanyád is elmegy. Bizony jó lesz, édesapám, de ha mind a ketten elmennek, én itthon maradok, a házra vigyázni.

* — Egy ur tavasz felé egyszer azt mondja együgyü kocsisának: Miska tel! a kocsi a padlason le van rakva, rakd össze, a szánutnak már vége.

— Jól van uram, mond a kocsis, s azzal elisietett.

Egy jó óra mulva visszajő, s mondja urának: Uram, már összeraktam.

— No már most csak fogd be a lovat, elmegyünk a tanyára.

A kocsis urára néz zavarodtan, s szóltanul.

— No hát mit bámulsz? rivalkodik rá az ur, mondtam, fogj be.

— Igen ám, de nem lehet.

— Nos, miért nem?

— A lovak nem mennek fel a padlásra.

— Hát mi a manónak hurezolnád őket fel a padlásra? kérdi boszankodva az ur.

— Hát, hiszen a kocsi ott van összerakva.

⊙ *(Tanuljunk újságot olvasni a francziáktól.)* A párisi újságok közül a *Siècle* 36,500, *Constitutionnel* 26,000, *Patrie* 25,000, *Presse* 21,000, *Moniteur* 15,000, *Debats* 6000, *Univers* 8885, *Pays* 8000, *Messenger* 5500, *Union* 5200, *Courier de Paris* 4000, *Gazette de France* 3200 példány, továbbá a képes- és művészlapokból az *Univers Illustré* 45,000, *Monde Illustré* 29,000, *Illustration* 27,000, *Revue de deux Mondes* 10,500, *Figaro* 9000, *Journal Amusant* 8000, *Moniteur de l'Armée* 4000, *Revue contemporaine* 2500 példányban jelenik meg naponkint. Vagyis naponkint 164,285 politikai és 135,000 egyéb lappéldány nyomatik, mi a kettőt összevéve 299,285 példányt tesz naponkint. Ígysz, hogy a magyar közönség hatszorta kisebb, mint a franczia, de azért fogy-e el a pesti magyar lapokból naponkint 49,880 példány, mi hatodrésze a párisi újságok elkelt példányainak? Messze vagyunk ettől — de hátrább is vagyunk másban is a francziáknál.

+ *(Rachel életirata)* Jules Janin, a szelleműs tárczairótól Párisban közelebb megjelent. — E könyvben a nagy színművész életéből igen sok érdekes adat foglaltatik, többek közt kitűnik, hogy Rachel 1838. jun. 12-től 1855. martius 25-ig, tehát első fölléptétől az utolsóig összesen 1063-szor játszott, s hogy ezen előadások a Theatre Français részére, hol szerződötve volt, 4,369,329 frankot jövedelmeztek.

⊙ *(A párisi színházak),* hangversenyek s táncvizsgalmak összes jövedelme 1858-ban 13,878,000 frankra ment.

+ *(Érdekes végrendelet)* Párisban él egy öreg, angol származású kereskedő, ki mintegy 25 év előtt telepedett ott le, s most már egészen elfranciásodott. E telivér kereskedő közelebb a legkedveltebb írók, színészek, színésznők, énekesek, énekesnők és táncosnókhoz valamint egy-két magán személyhez körlevelet intézett, mellyben tudatja velük, hogy miután ő Isten kegyelméből már 81 éves, s nemsokára örök nyugalomra remél költözhetni, jónak látta végrendeletét elkészíteni, mellyben nekik (mintegy száz egyéneknek) vagyonaiból egy millió frankot hagyományozott elismerésül azon gyönyörök és élvezetekért, mellyeket neki művészetük s munkáik által szereztek. „Miután rokonaimat — írja az öreg ur — kik Angolországban laknak, kiket 30 esztendeje nem láttam, s kik az idő óta általában nem törődtek velem, vagyonom felére nézve örökösimmé tettem, családi kötelességemnek, azt hiszem, eleget tettem. Vagyonom másik fele tehát joggal illetheti önöket, kik hajlott korom terhes éveim könnyítve, nekem szórakozást, vigaszt, élvezetet szereztek.“ stb.

+ *(Alapos ok.)* Egy ember, kinek töméntelen nagy orra volt, panaszkodott, hogy bajusza nem akar nőni. „Azon nincs mit csudálkozni; — jegyzi meg egy élces barátja — bajuszod azért nem nőhet, mert igen nagy árnyékban van.“

+ *(A pálinka-ivás Angolországban)* olly nagyon el van terjedve, hogy azt kétségkivül az angol nép egy nemzeti bűnének lehet tekinteni, melly épen ugy elharapódzott a nők, mint a férfiak közt. 1857-ben az ottani rendőrség nem kevesebb, mint 751,859 részeg embert kísért be a hűvösre, kik közt 20,877 a nőnemhez tartozott; pedig a rendőrség csak olly részeket vesz atyai gondja alá, kik a közcsendet s nyugalmat háborítják, vagy különben valami törvényellenes tettet követnek el ittas állapotukban. Folytonos pálinkaivás következtében 300-an haltak meg egy év alatt.

+ *(Róma népessége)* a legújabb összeírás szerint 180,359 főre megy. Ezek közt van: 34 püspök, 1331 áldozár, 2404 szerzetes, 1872 apácza, a 859 növendékpa.

+ (Kutyaviadal.) A párisi rendőrség Montmartreben közelebb házkutatást tartott. Értésére esett ugyanis, hogy egy ottani, „Moulin de la Gaillette“ nevű korosmában kutyaviadalkok rendeztetnek. Midőn a rendőrség éjjel e helyen megjelent, a teremben mintegy 300 férfi és nő volt egybegyűlve, kik két hatalmas bulldog viaskodásában gyönyörködtek. A padló a marakodó állatok vérével volt borítva, mellyek dühe a közönség vad orditozása által tetőpontra volt ingerelve. A terem másik részében egy tucsat bulldog volt megkötve az ideig, míg a sor rájuk kerül. Egy istállóban 60 ebet találtak, mellyek összezabdalt társaik husából táplálkoztak. A kocsmarost azonnal őrizet alá vették, a helyiség végkép bezárattott.

+ (Mire képes a láb?) Hogy a láb nemcsak járásra és tánczra alkalmas, annak igen jeles tanubizonyságát tüntette föl dr. Wirchow berlini orvos akkor, midőn az orvosegylet elé közelebb egy 18 éves ifjat állított, ki karok nélkül jött a világra. E csodaszülött neve Dietze Gottfrid, ki lábaival sok oly dolgokra képes, mit sokan kézzel sem tudnak teljesíteni. Ugyanis ő gyakorlat által annyira vitte, hogy lábaival szép faragásokat tesz, varr, kosarat köt, harmonikán játszik, és folyékonyan ír.

+ (Poroszországban) egy hivatalos kimutatás szerint 1854-től 1857-ig 511 személyt talált a villám; ezek közül 289 meghalt, 222 pedig csak megsebesült.

Színházi napló.

Péntek, jan. 14. „Essex gróf.“ Szomorujáték 5 felv. Irta Laube Henrik, ford. Szigligeti.

Szombat, jan. 15. „A székelly leány.“ Eredeti vig opera 3 szakaszban. Egy francia szöveg után írta Bulyovssky Gyula, zenéjét szerzette Huber Károly.

Vasárnap, jan. 16. „Tündérlak Magyarhonban.“ Eredeti vigjáték 2 felv. dalokkal és tánczcal.

Hétfő, jan. 17. „Dózsa György.“ Eredeti történelmi dráma 4 felv. Irta Jókai Mór.

Kedd, jan. 18. „Bájital.“ Vigopera 2 felv. Romanitól.

Szerda, jan. 19. „Don Caesar de Bazan.“ Dráma 5 felv. Irta Dumanoir és Dennery, ford. Diósi.

Csütörtök, jan. 20. „Katalin a rablóvezérnő.“ Regényes ballet 4 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

4270. Sárközujlak. ☉ ☉. Máskor is szivesen. Köszönet a részvétért.

4271. Felvidék. G. E. — Lapunk képmellékleteket nem szokott adni. Egy jó fametszés többet ér egy rossz körábránál; amabból válogatni lehet hasábjainkon. Ezt izenjük az illetőknek.

4272. Kunhegyes. Némely hírlapok magyartalan nyelve miatti panaszai igen alaposok; főképp az, a mi más lapokból van fordítva, sokszor csak úgy érthető, ha előbb más nyelvre fordítja le magának az ember. Hanem az is igaz, hogy kevés ideje van a hírlap-íróknak, ilyeneken rágódní. Az ég szájja meg őket!

4273. G.-Kisfalud. Különbem sem cselekedvén.

4274. Pécs. G. Gy. — A hirdetés a P. U. 51-ik számában volt. Pesten a Sz. Istvánhoz címzett gyógszertár a József téren bővebb utasítással szolgálhat.

4275. Szakal. S. Gy. — Szivesen.

4276. Eger. B. J. — Egyszer már kijelentettük, hogy illy tárgy közlemények nem kiadásra valók — sem a fölapan, sem nyílt téren, sem a hirdetések között. Nem sok fejtörésre kerül, ennek okát belátni. Más tárgyban szivesen ajánljuk közremunkálásunkat.

4277. Tetetlen. P. Zs. — Több darabot szeretnénk egyszerre birni, hogy válogathassunk s fenn ne akadjunk. — A „régiségek“ külön kiadására nézve nem biztathatjuk önt kedvező válaszzal. Nem ártana, az ajánlatot az illetővel közleni egyenes felszólításban, mely esetben a mi szavazatunkra számolhat ön.

4278. Főth. V. L. — A kívánt szám utnak indult. Láttuk, mikor kiment az ajtón, tehát annyi, mint — bizonyos. Némely számunkból igen sok elvesz utközben.

4279. Esztergom. H. S. — A feltételekről, mellyek mellett lapunkat Sveiczba küldhetjük, tudósította önt kiadóhivatalunk.

4280. Sz.-Fehérvár. K. A. — Mult évi folyamunk második feléből kapható még néhány példány a Vasárnapi Ujságból. Az első félévvel nem szolgálhatunk.

4281. Pest. G.—y. A Suez csatorna ügyében mérnöki állomásért hova kell fordulni, szóval bővebb, bár nem egészen biztos utasítást adhatunk.

4282. Bécs. R. J. — Hogy a kérdéses hely sajtóhiba, első pillanatra belátható. Lapunk f. é. 2-ik számában a Vizkeresztről szóló cikkben ugyanis ezen hely: „Krisztus e nap szállt alá a Jordánba, hogy Ker. Jánost megkeresztelje“ — így olvasandó „hogy Ker. János megkeresztelje“ (öt t. i. Krisztust). Kérjük azért ezt így értetni. — A többire nézve egyetértünk.

4283. Még egy adoma. Ebből áll: „T. szerkesztő ur! A mult napokban kérdeztem egy férjhez menendő leányt: hugám, hány éves vagy? Azt kaptam reá feleletül, hogy nem volt a köröszölésén.“ — Nem rövid, de új.

4284. Debreczen. □. Nem értjük, mi okból?

4285. Sokneveltség és sokferjesség. Valóságos Sodoma és Gomorrha! De ha elhiszünk is tisztelt tudósítónknak ama vádakat, nem hírlap dolga, a családok magán viszonyaiba beleavatkozni, a hol törvények ortalma alatt élünk.

4286. M.-Komárom. A tény nem közölhetjük. Jogkérdések forognak fenn, mellyeket értenünk nem lehet. Az esetet részvétellel olvastuk.

4287. Czinkota. M. M. — Örömmel értesültünk a hiteles sorokból, hogy az ottani agg tanító állapotja, mellyet bizonyos helyről olly kedvezőtlen színbe állítanak élénk, lehetőleg kielégítő. Szivesen teszünk közzé azon igazolást, hogy „a czinkotai ev: egyház soha sem volt hálátlan sem lelkipásztorai s ezek özvegyei, sem tanítói iránt. Ezt tanúsítja a mostani agg tanító tiszteletére 1854-ben díszesen megtartott 50 éves jubileuma, midőn nem csak olajba festett arczképével, de egyéb ajándékokkal is megörvendeztették; s legközelebb is évenkénti 40 pftot ajánlottak neki halálaig egy segédtanító tartására. Különbem az agg tanító egészséges; s békeséggel, minden bánatolom nélkül élvezi napjait.“ Ebből az látszik, hogy áldudósítások valának azok, mellyek mást akarának mondani.

Pesti hetivásár.

Január 18-án. — Ausztriai értéken.

Buza 3 ft. 75 kr., 3 ft. 61 $\frac{1}{2}$ kr., 3 ft. 48 $\frac{1}{2}$ kr.; rozs 2 ft. 22 kr., 2 ft. 10 kr., 1 ft. 99 kr.; árpa 1 ft. 91 $\frac{1}{2}$ kr., 1 ft. 78 kr., 1 ft. 65 kr.; zab 1 ft. 65 kr., 1 ft. 51 $\frac{1}{2}$ kr., 1 ft. 45 kr.; tengeri 1 ft. 91 $\frac{1}{2}$ kr., 1 ft. 78 kr., 1 ft. 65 kr., egy pesti mérő; egy kenyér 1 ft. 5 kr., 80 kr., 52 $\frac{1}{2}$ kr.; egy zsák burgonya 1 ft. 25 kr., 1 ft. 5 kr., 80 kr.; egy darab borju 18 ft. 90 kr., 15 ft. 75 kr., 11 ft. 55 kr.; nyul 1 ft. 25 kr., 1 ft. 5 kr., 80 kr.; tojás 2 kr.; egy pár öreg tyuk 1 ft. 5 kr.; nyársraláló csibe 1 ft. 5 kr., 80 kr., 52 $\frac{1}{2}$ kr.; kappany 1 ft. 25 kr., 1 ft. 15 kr.; réce 1 ft. 65 kr., 1 ft. 45 kr., 1 ft. 25 kr.; lud 2 ft. 90 kr., 2 ft. 70 kr.; pulyka 4 ft. 20 kr., 3 ft. 35 kr.,

2 ft. 70 kr.; 1 font borjúhus 26 $\frac{1}{2}$, 23 $\frac{1}{2}$, 20 kr.; 1 font sertésus 26 $\frac{1}{2}$, 23 $\frac{1}{2}$, 20 kr.; nyers szalonna 34 kr.; háj 34 kr.; disznózsir 34 kr.; tehénzsir 66 $\frac{1}{2}$, 60 kr.; vaj 66 $\frac{1}{2}$, 60 kr.; repezeolaj 34 kr.; lenolaj 34 kr.; egy iteze fris tej 8, 6 kr.; tejföl 34, 30 kr.; szilvapálinka 40 kr.; törkölypálinka 30 kr.; rozspálinka 26 $\frac{1}{2}$ kr.; szesz 30 kr.; ó-bor 20, 16 kr.; uj-bor 14, 10 kr.; ser 10 kr.; ezet 10, 8, 6 kr.; borsó 10 kr.; lencse 10 kr.; bab 6 kr.; köleskása 6 kr.; árpakása 6 kr.; egy koszu veresbagyma 60, 40, 20 kr.; egy adag savanyu káposzta 12 kr.; egy mázsa széna 2 ft. 10 kr., 1 ft. 85 kr., 1 ft. 65 kr.; 100 kéve szalma 6 ft. 30 kr., 5 ft. 25 kr., 4 ft. 20 kr., 20 darab tojás 40 kr. (P. N.)

Nyílt tér.*)

Csödhirdetés a miskolczi színház kibérlésére. A miskolczi színház választmányi határozatnál fogva, jövő 1859—60-ik színszakra csőd utján rendeltetvén bérebe kiadatni; felhívatnak a bérleni kívánó magyar színigazgató urak, sziveskedjenek ez iránti jelentkezéseiket f. é. febr. 15-éig, mint záros határidőig, színházársulati elnök, Szatmáry Pál urnál Miskolczon megtenni. — Nála a kiadási részletes feltételek megtudhatók. — Miskolcz, 1859., január 4-én. — A miskolczi színház-alapító társulat igazgatósága.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk

HETI NAP TÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-		Izraelit. naptár	Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Január					Sebat			
23 Vasárnap	B3 Máriaelj.	B 3 Em.	11 D Theod.	7 38	4 46	18	10 53	9 38
24 Hétfő	Timothéus	Timoth.	12 Tatián	7 37	4 47	19Ezekiel	*	9 56
25 Kedd	Pál fordul.	Pál ford.	13 Hermyl.	7 36	4 48	20	0 9	10 14
26 Szerda	Polyk. Paula	Polyk.	14 Sabbas	7 35	4 50	21	1 23	10 34
27 Csütört.	Aranysz. Ján.	Marg. A.	15 Theb.	7 34	4 52	22 Nisk.h.	2 36	11 1
28 Péntek	Nagy Károly	N. Kár.	16 Péter sz.	7 32	4 54	23 B.10 t.	3 47	11 33
29 Szomb.	Szalezi Fer.	Adelg.	17 Antal apát	7 31	4 56	24 Sab.	4 50	0 14

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 25-én esti 10 óra 1 perczkor.

TARTALOM.

Toldy Ferencz (arczkép). — Kedves alföld... Mindszenti G. — Boka Károly. Losonczy L. — Villám Bandi, a rengeteg fia (folyt.) Erdélyi József. — Mátyás király hátramaradt holmija II. (képpel). — Vasmegeyi képek (folyt., képpel). Virághalmi. — Dr. Batizfalvi gyógyintézete Pesten (képpel). — A fogasvakony (képpel). Sztraka E. — Egy jelenet az algiri táborozásból Káldor. — Tarhaz: Kakas Márton a színház körül. — Töredék az Üstökösben közölt „Arpad újra-ébredése“ című tragédiából. — Gróf Fáy István végválasza az újabb m. zeneszerzőket illetőleg. — Római régiségek Olosztkelken. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyetek. Közlekedés. Mi újság? Szerény helyreigazitás. Egyveleg. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Pesti hetivásár. Nyílt tér. Heti naptár.

— A Politikai Ujdonságok mult 3. számának főtartalma: Minő alapja van a jelen harez híreknek? — A szerb ügyek további fejlődése. Heti krónika. Légalg.-csövezés. Vidéki közlemények: Szántó, Tokaj, Hulas, Sárközujlak, Szepetk, Csabdi stb. helyekről. Rendes rovatok.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK
1859-dik évi folyamára.

Előfizetési feltételek: A Vasárnapi Ujság es Politikai Ujdonságok (Buda-Pesten házhoz hordva vagy vidékre postán küldve)

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre (január—decemberig) . . . 8 ft. pengő vagy 8 ft. 40 kr. ujjben. Félévre (január-juniusig) 4 „ „ „ 4 „ 20 „ „

☞ A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik. — Tiz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(egyetem-utca 4. szám.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)